

Obitelj i provođenje slobodnog vremena osnovnoškolaca

Babić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:387062>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Nikolina Babić

**Obitelj i provođenje slobodnog vremena
osnovnoškolaca**

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju
Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Obitelj i provođenje slobodnog vremena osnovnoškolaca

Diplomski rad

Studentica:

Nikolina Babić

Mentorica:

Izv. prof. dr. sc. Rozana Petani

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Nikolina Babić, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom Obitelj i provođenje slobodnog vremena osnovnoškolaca rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 28. travanj 2022.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pojam slobodnog vremena	2
2.1. Povijesni razvoj slobodnog vremena.....	3
2.2. Funkcije slobodnog vremena.....	6
2.3. Organizacija slobodnog vremena	7
3. Obitelj.....	8
3.1. Tipovi obitelji i životni ciklus obitelji	10
3.2. Funkcije i zadatci obitelji	12
3.3. Obitelj i slobodno vrijeme	14
4. Metodologija	17
4.1. Problem istraživanja	17
4.2. Cilj istraživanja.....	17
4.3. Zadatci istraživanja.....	17
4.4. Hipoteze istraživanja	18
4.5. Metode i instrument istraživanja	18
4.6. Uzorak ispitanika.....	18
4.7. Metodološka napomena.....	19
5. Analiza i interpretacija podataka istraživanja.....	20
5.1. Aktivnosti kojima se obitelj bavi u slobodnom vremenu	20
5.2. Zadovoljstvo roditelja provedenim slobodnim vremenom u obitelji	31
5.3. Razlika u obiteljskim aktivnostima s obzirom na strukturu obitelji (jedno ili više djece)	38
5.4. Razlika u provođenju slobodnog vremena u obitelji čija su djeca učenici razredne odnosno predmetne nastave	39
5.5. Količina provedenog vremena s djetetom/djecom	41
6. Zaključak.....	43
Literatura	44
Popis slika i tablica.....	47
Prilog	49
Sažetak	52
Summary	53

1. Uvod

Vrijeme u kojem živimo diktira nam sve brži tempo u kojem moramo istodobno stizati mnogo toga. Važno je postaviti prioritete te se po tome organizirati. Što bi moglo biti važnije od obitelji? Upravo zato što smo dio vremena u kojem su tehnološki napredak i količina informacija svakim danom sve veća, važno je očuvati značaj obitelji. Obitelj je stup koji pojedincu pruža potporu, a osvještavanjem vrijednosti obitelji doprinosi se zdravom razvoju kako pojedinca koji je dio obitelji, tako i cjelokupne obitelji.

Rad je usmjeren na razumijevanje pojma slobodnog vremena te uloge obitelji u kreiranju i provođenju slobodnog vremena osnovnoškolaca u krugu obitelji. Slobodno vrijeme važan je čimbenik zdravog funkcioniranja svakog pojedinca. Osnovnoškolci kao mladi ljudi u postajanju trebaju potporu na putu odrastanja. Obitelj je ključna vodilja tog puta jer je životno razdoblje osnovnoškolaca izuzetno osjetljivo – dijete odrasta u mladu osobu koja će u budućnosti trebati sama usmjeravati svoj život.

Slobodno vrijeme važan je čimbenik zdravog funkcioniranja svakog pojedinca. Naime, neovisno bavimo li se svaki dan zanimanjem koje nam pričinja ugodu ili ne, bitno je odvojiti „vrijeme za sebe“, odnosno slobodno vrijeme iskoristiti prema vlastitim željama i težnjama.

Korištenje slobodnog vremena ima utjecaja na budućnost mladih ljudi. Naime, ako ih se od malena uči kako kvalitetno iskoristiti vrijeme, u skladu s osobnim interesima i zadovoljstvima koja mogu doprinijeti na području rada, priprema ih se za život u budućnosti. Zadovoljna osoba se daje u potpunosti, nema prostora za loše misli, besposlicu, ovisnosti i slično već je usmjerena ka davanju sebe u najboljem smislu.

U radu je obrađen pojam slobodnog vremena te povijesni razvoj shvaćanja slobodnog vremena od najstarijih vremena do danas. Također, važan pojam diplomskog rada jest obitelj i povezivanje slobodnog vremena u kontekstu obitelji. U svrhu razumijevanja načina na koje obitelji u Hrvatskoj provode slobodno vrijeme sa svojim osnovnoškolcima, izrađen je anketni upitnik te su izneseni dobiveni rezultati prema zadacima istraživanja.

2. Pojam slobodnog vremena

Svatko od nas može definirati značenje slobodnog vremena iz vlastite perspektive. No stručnijim objašnjenjem značenja sintagme *slobodno vrijeme* bavili su se brojni autori koji su pisali o istom u raznim enciklopedijama, udžbenicima te stručnim knjigama. Definiranje slobodnog vremena ovisi o pojedinim znanstvenim područjima koja ga definiraju pa se mogu razlikovati definicije s područja pedagogije, sociologije, psihologije te ostalih znanstvenih područja. Po Enciklopedijskom rječniku pedagogije (1963.) slobodno vrijeme definira se kao vrijeme u kojem je osoba potpuno slobodna od obveza te vrijeme može provesti ispunjavajući i oblikujući ga prema vlastitim željama (Rosić, 2005). Sličnu definiciju slobodnog vremena daje Vukasović te ističe kako je slobodno vrijeme jedna od najbitnijih društvenih kategorija našeg vremena koja je ujedno i problem suvremene civilizacije koji postaje značajno obilježje budućnosti (Vukasović, 1995). Osim toga, slobodno vrijeme uključuje aktivnost, a ne pasivnost. Važno je napomenuti da te aktivnosti pojedinac sam bira, slobodno ih usmjerava prema vlastitim željama i potrebama.

Kraus i sur. (2020) upućuju na činjenicu da pri definiranju slobodnog vremena treba razlikovati slobodno vrijeme u širem i užem smislu (prema Kaplanek, 2012). Stoga slobodno vrijeme u širem smislu obuhvaća sve vrijeme izvan radnih obveza dok slobodno vrijeme u užem smislu obuhvaća aktivnosti prilikom kojih se osoba posvećuje sebi te aktivnosti bira prema vlastitom izboru i željama. Knotova (2011 prema Kraus i sur., 2020) razlikuje optimistično i skeptično razumijevanje slobodnog vremena. Optimistično razumijevanje slobodnog vremena pretpostavlja da je ono osmišljeno na smislen način dok skeptično razumijevanje ističe potencijalne rizike i negativne aspekte slobodnog vremena.

Razumijevanje slobodnog vremena uvijek je pod subjektivnim utjecajem svakog pojedinca. Odnosno, u ovisnosti je o stilu života. Tako je za pojedine slobodno vrijeme gubitak vremena uopće dok za druge slobodno vrijeme predstavlja mogućnost razvoja osobnosti ili odmora nakon radnog vremena. Kraus i sur. (2020) navode primjer aktivnosti uzgoja biljaka. Ova aktivnost za jednu osobu može obuhvaćati radno vrijeme, za drugu osobu predstavlja aktivnost slobodnog vremena dok za treću osobu spada u kategoriju djelomično slobodnog vremena.

Bhattacharya (1975 prema Dumazedier, 1968) ističe dva bitna preduvjeta za postojanje slobodnog vremena. Prvi preduvjet jest da uobičajene obveze ne upravljaju društvenim aktivnostima, odnosno zadovoljstvo izbora aktivnosti je na pojedincu. Drugi preduvjet je

jasno razgraničenje između radnog vremena kao obavljanja aktivnosti kojom se zarađuje za život te slobodnog vremena u kojem pojedinac sam bira aktivnosti slobodnog vremena.

2.1. Povijesni razvoj slobodnog vremena

Shvaćanje slobodnog vremena ima svoju povijest, promjenjivo je ovisno o uvjetima pojedinog društveno-povijesnog konteksta. Naime, slobodno vrijeme je društveno-povijesna pojava koja postoji u različitim oblicima otkad je čovjeka, a sklona je promjenjivosti (Livazović, 2018). Također, treba uzeti u obzir da se ljudski život odvija u dvije povezane sfere: bavljenje određenim aktivnostima koje uključuju nužni rad za opstanak te s druge strane, sferu slobodnog vremena.

Prve civilizacije koje su nastanjivale prostor prednje Azije, Egipta, jugoistočne Europe te Srednje Amerike i Južne Amerike uz obalu Tihog oceana, s kraja 4. i početka 3. tisućljeća pr. n. e. su obilježene formiranjem gradova država, monumentalnim graditeljstvom, obrtom, ovladavanjem umijeća gradnje kanala kao i razvoja poljoprivrede, a već tada je bila razgranata i trgovina. Navedene aktivnosti spadale su u nužni rad zbog egzistencijalnih potreba, dok su se stanovnici prvih civilizacija bavili u slobodnom vremenu rekreativnim aktivnostima kao što su boks, hrvanje, igre na ploči, streljaštvo i slično (Livazović, 2018).

Nadalje, u antičkoj Grčkoj koja je kolijevka filozofije, kulture obrazovanja i sporta, Grci su razvili i umjetnost planiranja javnih prostora te prilagodbe prostora za slobodno vrijeme i rekreaciju stanovnika. Primjer takvih javnih prostora su parkovi i vrtovi, otvorena kazališta i vježbaonice, kupelji, igrališta i borilišta, stadioni. Jedan od oblika organizacije slobodnog vremena stare Grčke su Olimpijske igre, Dionizijske, Pitijijske ili Nemejske igre u kojima su sudjelovali najbolji građani u različitim aktivnostima slobodnog vremena. Rimljani su prihvatili dio grčkog stila slobodnog vremena, koji je slobodnim građanima značio provođenje slobodnog vremena na forumima, u termama, u posjetama amfiteatru, odnosno javnim mjestima (Livazović, 2018).

Daljnja povijesna zbivanja utjecala su na razumijevanje shvaćanja slobodnog vremena. Propašću Rimskog Carstva, ulogu ujedinitelja univerzalnog europskog građanstva, preuzela je Crkva. Prethodni carski hedonizam naišao je na potpunu osudu od strane kršćanske ideologije prema kojoj je „dokonost postala veliki neprijatelj duše“. Međutim, Crkva nije u potpunosti zabranila sve zabave i igre. Jedan dio vjerske prakse zadržao se kroz blagdane tijekom kojih

se molilo, pjevalo i plesalo. Srednji vijek okarakteriziran je kao grub i okrutan s glavnim predstavnicima – vitezovima. Kao oblik razonode srednjeg vijeka navode se sokolarstvo, lov, natjecanja, borbe, ali i pripreme za moguće ratne sukobe. Osim toga, spominju se aktivnosti vezane uz ples, glazbu, viteška natjecanja s kopljima, igre na ploči poput šaha, ali i kockanje (Livazović, 2018).

Razdoblje humanizma i renesanse utjecalo je na novi pogled shvaćanja slobodnog vremena. Razvoj znanosti i tehnike, kao i pozivanje na starogrčku i rimsku kulturu djelovalo je na buđenje svijesti građanstva. Istaknuti renesansni i humanistički mislioci su naglašavali težnju za novim, pravednijim i boljim društvenim uređenjem koje više pozornosti pridaje organizaciji i ulozi rada i slobodnog vremena. „U gradovima su se pojavile nove kavane i okupljališta za čitanje novina, igranje domina, šaha, dame ili bilijara, dok se na selu razvio nogomet, kriket te hrvanje s nizom folklornih igara pjevanog ili plesnog karaktera“ (Livazović, 2018: 41). Važne promjene poput izuma tiskarskog stroja, otkrića drevnih znanja i novih sveučilišta utjecalo je na razmjene ideja između znanstvenika diljem Europe. Sve to je dovelo do Lutherove reformacije nakon čega se mijenja i praksa društvenih aktivnosti u slobodnom vremenu. Primjerice, tiskanje knjiga kao i luteranski utjecaj, imali su za posljedicu porast broja pismenih u Njemačkoj koji su tijekom slobodnog vremena zajednički čitali, recitali, prisustvovali javnim raspravama ili pjevali na javnim gradskim prostorima (Goldstein i sur., 2007: 591 prema Livazović, 2018). Primjer organizacije slobodnog vremena navodi Thomas More u djelu Utopia u kojem je predviđao šest sati rada dnevno, a pojedincu prepušta slobodu da sate oslobođene od rada, provodi po svojoj volji. More ne upućuje pojedinca da ljenčari ili uživa nego da se bavi ugodnim aktivnostima izvan svog primarnog zanimanja (Livazović, 2018).

U industrijskoj eri prevladava ideja da snažna politička država mora počivati na čvrstom gospodarskom temelju te stoga vlast mora nadzirati gospodarski život. Gospodarski rast je povećavao brojnost industrijskog radništva, a imperijalizam je čitave narode pretvorio u obespravljene niže klase što je dovelo do pobune. Javlja se ideja da škola treba školovati državne podanike i službenike umjesto vjernika. Odnosno, škola bi trebala pružiti humanističko, znanstveno i stručno obrazovanje napuštajući srednjovjekovne metode. Slobodno vrijeme kreira se za „obrazovanje i slobodu“ (Nahrstedt, 1990: 82 prema Livazović, 2018). Posljedično takvom shvaćanju je stvorena nova koncepcija slobodnog vremena koju karakteriziraju značajke zabave, prosvjetljenja, obrazovanja i rekreacije. Pritom slobodno vrijeme postaje prvi put pravo i povlastica svakog pojedinca kao priznati društveni standard i

stvarnost. Načelo slobode, kao i volja da ga se poštuje, označava granicu između barbarstva i civilizacije kao veliko povijesno nasljeđe 19. stoljeća (Livazović, 2018).

Nadalje, u postindustrijskom dobu radnici se susreću s problemima jer je pravo odabira stila i načina provođenja slobodnog vremena bilo dano sve dok su te aktivnosti osnaživale radne i potrošačke sposobnosti radnika. Odnosno, društvo je poticalo radnike na razvoj vlastitih mogućnosti s ciljem proširivanja kompetitivnog individualizma i ostvarivanja profita. To razdoblje je obilježeno idejom da je „dobar građanin produktivniji radnik“ (Livazović, 2018).

„Razdoblje od polovine 19. st. do početka 20. st. naziva se razdobljem *Pokreta za slobodno vrijeme* (engl. *Public recreation movement*), koje karakterizira razvoj organiziranih rekreativnih aktivnosti i infrastrukture od strane države i volonterskih institucija s ciljem postizanja željenih društvenih ponašanja“ (Livazović, 2018: 65). Otvarane su knjižnice i knjiški klubovi, organizirana su javna predavanja i obrazovni programi za odrasle. Međutim, tek od 1960-ih je slobodno vrijeme postalo građanskim pravom.

Naime, pojam slobodnog vremena vezan je za 20. stoljeće koje se naziva i „stoljećem slobodnog vremena“ jer brzi razvoj tehnike, elektronike, automatizacije i slično pospješuje i ubrzava proizvodnju u visoko razvijenoj industriji, a tehnički usavršeni strojevi sve više zamjenjuju rad ljudskih ruku. Stoga, zbog kraćeg vremena potrebnog za obavljanje proizvodnog procesa dolazi do „viška“ radnog vremena za sve radne ljude (Rosić, 2005).

Kraus i sur. (2020) navode kako su 1990-e bile prijelomno razdoblje u shvaćanju pojma slobodnog vremena. U tom razdoblju su posljedice globalizacije postale još izražajnije, a nastavljeno je i kvantitativno i kvalitativno razvijanje aktivnosti slobodnog vremena djece i mladeži. Isto tako, počele su se razmatrati razlike u dobi, društvenim i interesnim skupinama, a utjecaj računala i moderne tehnologije je dobivao sve veći značaj. Ljudi na slobodno vrijeme sve više počinju gledati kao na vrijeme u kojem mogu ostvariti svoje želje, potrebe, uživati u istom i slično. Odnosno, nameće se zaključak kako je nužna količina slobodnog vremena i njegova demokratizacija.

2.2. *Funkcije slobodnog vremena*

Tri su funkcije slobodnog vremena: odmor, razonoda i razvoj osobnosti (Janković, 1967 prema Rosić, 2005). Također, spomenute funkcije se smatraju zadacima odgoja u slobodno vrijeme. Odmor je temeljna funkcija slobodnog vremena. Treba se usmjeriti na funkciju aktivnog odmora koji je disproporcionalan pasivnom načinu odmaranja. Odmor u funkciji slobodnog vremena obuhvaća oporavak od umora i ublažavanje umornosti, kao i uklanjanje iscrpljenosti nastale svakodnevnim obvezama (učenje, pohađanje škole, rad, obiteljske ili društvene obveze). Vukasović (1995) navodi kako su aktivnosti slobodnog vremena kojima je funkcija odmor, one aktivnosti koje omogućuju obnavljanje snage, fizičke i psihičke energije, odmaranje, osposobljavanje organizma za nove napore. Takve aktivnosti mogu se provoditi kod kuće i izvan kuće (u prirodi, na javnim mjestima). Primjer ovakvih aktivnosti su šetnja, društvene igre, izleti, vožnja biciklom i slično.

Razonoda u funkciji slobodnog vremena, ima širu namjenu jer njezine aktivnosti uključuju raznovrsnost društvenih i kulturnih sadržaja. Neke od aktivnosti koje služe razonodi su bavljenje sportom, odlazak u kino, čitanje zabavne literature i slično (Rosić, 2005). Ove vrste aktivnosti, skupa s aktivnostima u funkciji odmora čine rekreativne aktivnosti izazivajući kod pojedinca dobro raspoloženje te na taj način utječu na kvalitetu života.

Treća funkcija slobodnog vremena je razvoj osobnosti, i to na svim područjima razvoja: biološkom, estetskom, etičkom, intelektualnom, karakternom i socijalnom području. Funkcija razvoja osobnosti stvara mogućnost da se pojedinac samoostvari te kreativno i društveno angažira. Stoga je ova funkcija najsloženija i najteže ostvariva (Rosić, 2005). Slobodno vrijeme može se iskoristiti za svestrani razvitak čovjeka: „može podupirati proces znanja, širenja spoznajnog horizonta, obogaćivanja emocionalnog života, razvijanja psihofizičkih snaga i sposobnosti, oblikovanja umijeća i navika, postizanja samostalnosti i društvenosti, odnosno tjelesnog, intelektualnog, radnog i moralnog oblikovanja čovjeka“ (Vukasović, 1995: 282).

Arbunić (2004) definira „praznim vremenom“ onaj dio slobodnog vremena koji je neiskorišten u odnosu na odmor, razonodu ili razvoj osobnosti, nego čak ima karakteristike besmislenog trošenja vremena ili još gore, ispunjava slobodno vrijeme oblicima društveno nepoželjnog ponašanja. Prema tome, funkcija slobodnog vremena određuje aktivnost kojom se moguće baviti u slobodnom vremenu.

2.3. Organizacija slobodnog vremena

Pri korištenju slobodnog vremena valja slijediti nekoliko glavnih načela, a to su: načelo slobode, individualnosti, smislenosti, kreativnosti, raznovrsnosti, organiziranosti, kolektivnosti, amaterizma te prikladnosti dobi i spolu djeteta. U samom razumijevanju pojma slobodnog vremena vidljivo je da je najistaknutije načelo slobode jer ono jedino osigurava samu srž slobodnog vremena i obavljanja njegovih aktivnosti (Janković, 1973 prema Livazović, 2018).

Aktivnosti slobodnog vremena kreiraju se prema interesima, sposobnostima, individualnim ukusima i potrebama pojedinca. Janković (1973 prema Livazović 2018) naglašava kako se u aktivnostima slobodnog vremena ne smije osjećati briga, vođenje i nadzor. Upravo zbog prirode slobodne aktivnosti ona postaje izvor životne radosti koji utječe na buduće stvaralačko i spontano djelovanje.

Obitelj mora osigurati povoljne uvjete korištenja slobodnog vremena u različitim individualnim i grupnim aktivnostima. No, važni preduvjeti su materijalni i financijski potencijali obitelji te kultura provođenja slobodnog vremena roditelja. Roditelji svojim primjerom moraju razvijati pozitivan stav kod djece prema korištenju slobodnog vremena (Livazović, 2018).

Kod organizacije slobodnog vremena treba paziti na uvažavanje i poštovanje slobode pri izboru aktivnosti i sadržaja kojima se ispunjava slobodno vrijeme. Aktivnosti slobodnog vremena moraju imati smisao, moraju biti u funkciji odmora, razonode i razvoja osobnosti (Vukasović, 1995). Također, važno je kod organizacije slobodnog vremena razviti smisao za pozitivno korištenje raspoloživog vremena na što upućuje Janković (1973 prema Vidulin-Orbanić, 2008). Odnosno, ljudi bi se trebali odgajati i učiti za slobodno vrijeme, da postanu kulturni korisnici slobodnog vremena.

3. Obitelj

Kako postoji više definicija slobodnog vremena, isto tako postoji i više definicija obitelji. Definicija obitelji se razlikuje ovisno o osnovnom gledištu određenih znanstvenih područja na obitelj kao društvenu zajednicu (Janković, 2008). Stoga se može izdvojiti sociološka, psihološka, antropološka te pravna definicija obitelji. U sociološkom smislu, obitelj je osnovna jedinica društva, a prema psihološkom gledištu obitelj predstavlja važan čimbenik primarne socijalizacije i uopće psihičkog razvitka djeteta (Petz, 1992 prema Janković, 2008).

Uloga obitelji je višestruka: reproduktivna, njegovateljska i socijalizacijska. Odnosno, na obitelji je uloga zadovoljavanja najvećeg dijela primarnih i sekundarnih čovjekovih potreba. Prema Jankoviću (1994) nitko i ništa ne može zamijeniti obitelj u spomenutim funkcijama. Slično tvrde autori Zabriskie i McCormick (2001) navodeći kako se obitelj smatra temeljnom jedinicom društva koja je jedina i najvažnija ljudska institucija.

Odgaj djeteta započinje u obitelji od samoga rođenja djeteta. U obitelji započinje proces ljudskog razvoja i oblikovanja mladog čovjeka. Mladom čovjeku je potrebna podrška i pomoć u razvitku koji je dugotrajan. Jedino roditelji i intimna obiteljska veza mogu imati dovoljno razumijevanja i strpljenja, ustrajnosti i povjerenja te pružiti podršku mladom čovjeku u procesu razvoja (Vukasović, 1995). Međutim, da bi obitelj uspjela u namjeri uspješnog vođenja u razvitku mladog čovjeka, važno je da u obitelji vladaju skladni obiteljski odnosi. „Oni osiguravaju stabilnost obitelji, ugodnu i privlačnu atmosferu za sve članove. (...) Posebno treba naglasiti ulogu emocionalnih veza i odnosa. Dom ispunjen toplinom i ljubavlju, razumijevanjem i iskrenošću, međusobnim uvažavanjem i poštovanjem, suradnjom i potpomaganjem – stvara osjećaj sigurnosti, otvorenosti i zadovoljstva, a to je važna osnova duševnog zdravlja i preduvjet za oblikovanje stabilne, čvrste, razborite i humane osobnosti“ (Vukasović, 1995: 190).

Također, Vukasović (1995) ističe važnost adekvatnog položaja djeteta u obitelji. U tom smislu se podrazumijeva da se dijete osjeća sigurno, zadovoljno, da je dijete radosno i sretno, a to je moguće u toploj i privlačnoj obiteljskoj atmosferi koja osigurava psihičku uravnoteženost te psihički i socijalni razvitak djeteta. Isto tako, nije zanemariva ni zrelost roditelja koji mora biti stabilna i zrela osoba koja je u mogućnosti odgajati dijete. Prethodno spomenutom se trebaju dodati i sređena financijska sredstva koja omogućuju zadovoljenje potrebnih osnovnih životnih uvjeta za neometan razvoj tjelesnih, intelektualnih, moralnih i radnih sposobnosti djeteta.

Važna zadaća obitelji je odgajati djecu, mlade ljude na način da ih se pripremi za budućnost, kao sudjelujuće aktivne članove društvene zajednice. Vukasović (1995) navodi kako odgoj kao proces prati čovjeka od rođenja do smrti te u njemu sudjeluju brojni činitelji. Cijela okolina u kojoj pojedinac živi, uvjeti u kojima obavlja svoje dužnosti i provodi slobodno vrijeme, utječu na čovjeka i na njegovo ljudsko oblikovanje.

Stoga je bitno sagledati važnost slobodnog vremena i kako se ono može iskoristiti u pozitivnom smislu pedagoškog djelovanja. Roditeljska dužnost nikad ne spava, štoviše, roditelji su dužni svakim trenutkom odgojno djelovati na djecu, a u slobodnom vremenu obitelji imaju najveću mogućnost smislenog djelovanja. Naime, obzirom da se slobodno vrijeme može koristiti dvojako: na društveno pozitivan i negativan način, sve ljude treba osvijestiti da znaju kulturno i pedagoški produktivno koristiti svoje slobodno vrijeme (Vukasović, 1995).

Aktivnosti slobodnog vremena se u stvarnim životnim situacijama međusobno isprepliću. Ponekad su više u funkciji odmora dok su s druge strane, neki put više u funkciji razonode ili pak u funkciji razvitka osobnosti. Najbolja kombinacija aktivnosti slobodnog vremena jest raznovrsnost, dinamičnost aktivnosti koje omogućuju zabavu, razonodu, vedro raspoloženje uz istodobno oplemenjivanje (Vukasović, 1995).

Jasno je da ne postoji formula odgoja koje bi se roditelji trebali držati pri odgoju kako bi odgojili cjelokupnu zdravu, funkcionalnu mladu osobu. U tom slučaju, odgoj bi bio lak zadatak, no zna se da to nije tako. Traži se cjelokupan angažman majke i oca, roditelja koji skupa sa djecom čine obitelj. Već je spomenuto da osobno roditelj mora biti zdrava ličnost, to je jedan od preduvjeta kvalitetnog pristupa odgoju mlade osobe. Stoga Raboteg-Šarić i sur. (2002) dovode u vezu različite aspekte roditeljskog ponašanja s brojnim pokazateljima psihosocijalne prilagodbe adolescenata s vršnjacima. Odgojni postupci roditelja su u određenoj mjeri povezani sa načinima provođenja slobodnog vremena djece. Isto tako, moguće je da su roditeljski odgojni postupci povezani s rizičnim ponašanjem mladih jer motivirajući djecu na uključivanje u raznovrsne aktivnosti tijekom slobodnog vremena, roditelji posredno utječu na socijalne odnose u koje se djeca integriraju izvan obitelji.

3.1. Tipovi obitelji i životni ciklus obitelji

Vukasović (1995) razlikuje tri tipa obitelji: potpuna, nepotpuna i zapuštena obitelj. Potpunu obitelj čine majka, otac i djeca, a mogu je proširivati i drugi članovi (bake, djedovi i drugi srodnici koji stanuju u istom obiteljskom domu: tetke, ujaci, stričevi). U nepotpunoj obitelji nema jednog od roditelja – majka ili otac. Razlozi nastanka nepotpune obitelji mogu biti objektivni i subjektivni. Primjerice, objektivni razlog je smrt jednog od roditelja, dok je subjektivni razlog nastanka nepotpune obitelji kad jedan od roditelja napusti bračnog partnera što daleko nepovoljnije djeluje na odgoj djece uz više teškoća. No još nepovoljniji oblik obitelji je zapuštena obitelj. U njoj manjka brige za djecu, vlada nezdrava obiteljska atmosfera, a djeca su prepuštena sama sebi, narušenog reda i moralnih normi.

Jančić i sur. (2019) navode kako se razlikuje nekoliko tipova obitelji: nuklearna (tradicionalna) obitelj, razvedeni bračni parovi s djecom, posvojiteljske obitelji, samohrani roditelji, udomiteljske obitelji, izvanbračne obitelji, parovi bez djece. Tradicionalna obitelj je obitelj koju čine majka, otac i dijete/djeca, a može se poistovjetiti s potpunom obitelji koju ističe Vukasović (1995). Također, nuklearnu obitelj mogu činiti posvojiteljske i udomiteljske obitelji u koje dijete dolazi zbog neodgovarajuće skrbi u svojoj obitelji ili pak ako uopće nema svoju obitelj. Balaban (2002 prema Jančić i sur., 2019) naglašava kako su razvedeni bračni parovi s djecom zapravo rastavljene i razorene obitelji. U takvim slučajevima važno je da su bivši supružnici odgovorni te da se prvenstveno brinu o osjećajima i odgoju djece koja i dalje ostaju njihova i nakon razvoda, a dobrobit djece morala bi biti na prvom mjestu roditelja.

Podjela obitelji prema članovima koji je sačinjavaju ne mora nužno značiti i povezanost te skladnost obiteljskih odnosa. Odnosno, cjelovitost i funkcionalnost obitelji ne proizlazi samo iz njezinog sastava (čine li obitelj oba roditelja i djeca ili jedan roditelj i djeca). Pašalić-Kreso (2006) navodi kako je ranije postojalo razumijevanje obitelji kao integrirane ili dezintegrirane u fizičkom smislu. Odnosno, tradicionalna obitelj smatrala se integriranom, dok su obitelji razvedenih roditelja ili jednoroditeljske obitelji smatrane dezintegriranima. Ipak, obitelj može biti dezintegrirana iako je cjelovita po broju članova. S druge strane, obitelj može biti integrirana iako je nepotpuna po sastavu i strukturi. Stoga je ispravnije kao temeljni kriterij funkcionalnosti obitelji uzimati uspješnost same obitelji „jer je uspješno izvršavanje njenih ciljeva i zadataka ono što obitelj čini obitelji“ (Pašalić-Kreso, 2006: 516).

Kvaliteta obiteljskih odnosa ovisi o karakteru i ravnoteži između članova obitelji. Tako se obitelji koje uspijevaju funkcionirati u pravcu ostvarivanja vlastitih ciljeva smatraju „zdravim

obiteljima“ (Beavers, 1990 prema Pašalić-Kreso, 2006). Također, nekoliko je karakteristika koje su svojstvene „zdravim obiteljima“ (Becvar i Becvar, 1982 prema Pašalić-Kreso, 2006): legitiman izvor autoriteta, stabilan sustav pravila koja su dosljedno primjenjivana, stabilna i dosljedna podjela skrbničkih i odgojnih obveza, stabilni bračni odnosi, dovoljan stupanj fleksibilnosti i prilagodljivosti razvojnim izazovima i nepredvidljivim krizama. Osim toga, za „zdrave obitelji“ važna je komunikacija između članova obitelji – da je jasna, učestala i otvorena.

Obitelj je pod utjecajem unutarnjih i vanjskih čimbenika kao što su društvene vrijednosti, kultura sredine u kojoj živi, političke promjene – prema njima se mijenja obitelj prolazeći kroz životni ciklus podložan promjenama. Životni ciklus obitelji odnosi se na promjene kroz koje prolazi pojedinac koji je član obitelji kao i čitava obitelj susrećući se s različitim životnim događajima. Nekoliko je faza života kroz koje obitelj prolazi, sa specifičnim funkcijama i zadacima obitelji. Carter i McGoldrick (1982 prema Štalekar, 2010) razlikuju:

- bračni par bez djece,
- obitelj s malim djetetom (dijete do 30 mjeseci starosti),
- obitelj s predškolskim djetetom (dob djeteta od 2,5 do 6 godina),
- obitelj sa školskom djecom (dob djece od 6 do 13 godina),
- obitelj s adolescentnom djecom (dob djece od 13 do 20 godina),
- obitelj iz koje djeca odlaze,
- obitelj „ispražnjenog gnijezda“ (sva djeca odlaze, roditelji ostaju sami),
- starost – od umirovljenja.

Ipak, navedene faze života kroz koje obitelj prolazi nisu univerzalne jer primjerice, brojni pojedinci ne pronadu partnere ili nemaju djecu što ih ne isključuje kao članove obitelji iz koje potječu. U ovom radu, težište je stavljeno na obitelj sa školskom djecom, odnosno učenicima razredne i predmetne nastave.

Neovisno o tipu obitelji, svaki član ima svoju pojedinačnu ulogu, a „kad se prestanu izvršavati te uloge, obitelj slabi, mijenja se ili se raspada“ (Mijatović, 1995: 467). Osnova obiteljskog života je solidarnost članova obitelji, a svaka obitelj ima svoja pravila ponašanja koja se prenose s jednog naraštaja na sljedeći naraštaj.

3.2. *Funkcije i zadatci obitelji*

Obitelj kao zajednica određena je strukturom (članovi obitelji i odnosi među njima) i funkcijama unutar nje. Nekoliko je osnovnih funkcija obitelji: biološko-reproduktivna, društveno-kulturna, gospodarska, odgojna, moralna, religijska i domoljubna funkcija. Vukasović (1994) temeljnom funkcijom obitelji naziva biološko-reproduktivnu funkciju jer se ona manifestira kroz rađanje, obnavljanje života i odgoj potomstva. Tako biološko-reproduktivna funkcija utječe na potrebu postojanja ostalih funkcija obitelji. Bez rađanja novih članova, ne bi bilo ni obitelji ni potrebe za ostalim funkcijama obitelji.

Odgojna funkcija obitelji djetetu omogućava prva osjetna zapažanja, prve percepcije o svijetu i životu, izgrađuje stavove, uspostavlja odnose, prenosi vrijednosne kriterije (o moralnom, dobrom, lijepom, istinitom, poštenom). Obitelj je djetetu ogledalo života (Vukasović, 2009) jer djeca sve gledaju kroz prizmu obitelji. Od rođenja dijete uči, obitelj mu je prva škola u kojoj nastaju prve predodžbe i uvjerenja, formiraju se navike rada i reda – obitelj je prvi i najvažniji odgojni čimbenik. U krugu obitelji postoje obiteljske posebnosti kao što su zajednički život i stavovi, veselja i poteškoće, ljubav roditelja prema djeci te ljubav djece prema roditeljima što snažno ujedinjuje članove obitelji, osiguravajući posebne prilike odgojnog djelovanja. Ovakav odnos nemoguć je u drugim društvenim zajednicama jer one ne mogu stvoriti tako blisku i intimnu, ljubavljvu obogaćenu atmosferu (Vukasović, 1995).

Gospodarska funkcija obitelji je briga o zadovoljenju bioloških, materijalnih i duhovnih zahtjeva obitelji i njezinih članova. Tumači se kao način na koji obitelj odgovara na egzistencijalne potrebe svojih članova (Visković, 2018). U kontekst gospodarske funkcije obitelji ubraja se ekonomski status obitelji, financijska sredstva kojima obitelj raspolaže, (ne)zaposlenost roditelja – sve to utječe na dječji razvoj, samopouzdanje i poštovanje unutar obitelji, ali i na kvalitetu roditeljstva (Visković, 2018).

Društveno-kulturna funkcija obitelji prožeta odgovornim odnosom prema dužnostima i obvezama roditelja koji svojim primjerom uče djecu kako se ponašati. Odnosno, u obitelji se odvija primarna socijalizacija i uvođenje djeteta u društveni život. Osim socijalizacije, obitelj na dijete prenosi moralne vrijednosti, u obitelji dijete uči raspoznavati dobro od lošega – to je moralna funkcija obitelji. U krugu obitelji razvija se moralna savjest (Vukasović, 1994).

Vezujući se na moralnu funkciju, religijska funkcija obitelji sadržana je u razvijanju moralnih odnosa, obogaćivanju kulturnog i duhovnog života te afirmaciji vrijednosti društvenog života.

Vukasović (1994) obitelji smatra prenositeljima kršćanske vjere, a vjerski odgoj je dio odgoja uopće, dok su religijske vrijednosti dio općeljudskih vrijednosti.

Domoljubna funkcija obitelji svoj začetak duguje pozitivnim osjećajima prema roditeljima. Naime, ljubav prema domovini počinje u krugu obiteljske zajednice koja je malom djetetu cijeli svijet. Kasnije se taj svijet povećava do razine domovine razvijajući u djeteta osjećaj nacionalne pripadnosti, privrženosti, vjernosti svojoj domovini i narodu (Vukasović, 1994).

Funkcije obitelji podložne su utjecaju promjena društvenog i kulturnog konteksta. Međutim, Kregar (1994) ističe kako su dvije osnovne karakteristike koje nedvojbeno pripadaju obitelji, a to je da ona služi zaštiti i socijalizaciji djece. Obitelj se smatra emocionalnim uporištem kojem je gotovo nemoguće pronaći zamjenu.

Kako je spomenuto, razne su definicije obitelji koje ovise o znanstvenom području koje proučava obitelj i njezine funkcije. No ipak, neovisno o području proučavanja obitelji, jedna funkcija obitelji je neizostavna, a to je odgojna funkcija na koju se nadovezuju zadatci obiteljskog odgoja. Vukasović (1995) razlikuje nekoliko zadataka obitelji: s područja tjelesnog odgoja, intelektualni zadatak, moralni, estetski te radni zadatak.

Zadatak tjelesnog odgoja je u dužnosti obitelji da osigura potrebne uvjete za život i razvoj djeteta (pravilna prehrana, odmor, san, higijenski životni uvjeti, raznovrsne aktivnosti i slično). Obitelj intelektualni zadatak ispunjava razvijajući razne interese kod djeteta, kao i intelektualnu radoznalost, poticanje razvoja osjetila, sposobnost memoriranja, kritičkog i stvaralačkog mišljenja, razvoja mašte, dok je moralni zadatak obitelji u dobrim savjetima i primjerima ljudskih odnosa koji su zasnovani na razumijevanju, pažnji, pomaganju, ljubavi, suradnji.

Estetski zadatak obitelj zadovoljava razvijanjem sposobnosti uočavanja, doživljavanja te stvaranja i vrednovanja lijepoga. Na taj način dijete razvija svoj ukus i smisao za lijepo. Osim toga, važan je radni zadatak obitelji koji se odnosi na uključivanje djece u obiteljske poslove. Obiteljski poslovi trebaju biti primjereni dobi i mogućnostima djeteta kako bi se ono od samog početka navikavalo, da ima svoje dužnosti te se na taj način razvija odgovornost i radinost kod djeteta. Primjerice, radni zadatak se očituje kroz učenje pospremanja igračkama, pomaganja oko kućanskih poslova i slično. Upravo kroz slobodno vrijeme moguća je široka primjena zadataka obiteljskog odgoja, ali i kvalitetno zadovoljenje obiteljskih funkcija.

3.3. Obitelj i slobodno vrijeme

Slobodno vrijeme postaje sve važnije životno područje suvremene obitelji jer pruža nove mogućnosti slobodnog izbora čime omogućuje stvaranje vlastitog stila i načina provođenja slobodnog vremena (First-Dilić, 1974). Kako je obitelj prva i najvažnija zajednica kojoj dijete pripada, zadaća obitelji je omogućiti djetetu primjer provođenja slobodnog vremena. Prve djetetove aktivnosti slobodnog vremena odvijaju se u krugu obitelji: djeca s roditeljima i braćom ili sestrama zajedno gledaju televiziju, čitaju, igraju društvene igre, rekreiraju se i slično (Šulentić Begić i sur., 2021). Vrlo bitno je osvijestiti važnost kvalitetnog i osmišljenog provođenja slobodnog vremena. Slobodno vrijeme mladih mora biti kvalitetno ispunjeno jer u suprotnom, ono može biti izvor neprihvatljivih ponašanja i ovisnosti (Mlinarević, Gajger, 2010).

Utjecaj roditelja, obitelji sadržan je u organiziranju slobodnog vremena te planiranju aktivnosti slobodnog vremena. Obitelji koje zdravo funkcioniraju karakterizira zajedničko provođenje slobodnog vremena. Pri organiziranju zajedničkih aktivnosti, valja uvažiti sličnosti i različitosti u načinima kako svaki pojedini član obitelji provodi svoje vrijeme (Ferić, 2002). Spomenuto zdravo funkcioniranje obitelji djeluje preventivno kao zaštita od razvoja poremećaja u ponašanju djece i mladih. Osim toga, dobar odnos djece s roditeljima kao i dogovori između njih, predstavljaju zaštitni čimbenik kojim se smanjuje rizik od pojave poremećaja u ponašanju (Meščić-Blažević, 2007).

Aktivnosti slobodnog vremena, makar i u slučaju kad znače samo odmor i razonodu, trebale bi biti sadržajno osmišljene. Na taj način, aktivnosti slobodnog vremena imaju trajno odgojno djelovanje od ranog djetinjstva. Lenz (1991 prema Valjan Vukić, 2013) napominje kako je nebitna količina vremena koje se ima na raspolaganju naspram činjenice koliko je važno na koji način je slobodno vrijeme utrošeno te kakvi su učinci načina korištenja slobodnog vremena. Aktivnosti slobodnog vremena bi trebale služiti upravo za „korištenje“ tog vremena za odmor, razonodu i razvoj osobnosti, a ne samo „ubijanje“ slobodnog vremena (Valjan Vukić, 2013).

Načini na koje obitelj provodi slobodno vrijeme su raznoliki, a ovise o društvenom statusu i životnom stilu pojedinaca koji čine obitelj. „Poželjan cilj je interes obitelji da osposobi djecu da slobodno vrijeme provode aktivno, smisleno, na temelju svoje dobrovoljne odluke“ (Kraus i sur., 2020: 71). Odnosno, obitelj treba primjenjivati pristup u kojem se slobodno vrijeme iskorištava na kreativan način zadovoljavajući vlastite interese i želje. Na aktivnosti

slobodnog vremena obitelji uvelike utječu veličina i tip obitelji, životni uvjeti, ekonomski standard obitelji, načini na koje obitelj organizira slobodno vrijeme, želje roditelja kao i njihova tolerantnost (Kraus i sur., 2020).

Kako je spomenuto, roditelji su stup obitelji. Stoga se nameće zaključak da je preduvjet kvalitetnog provođenja zajedničkog vremena obitelji odnos između roditelja kao supružnika. Poff i sur. (2010) spominju kako brojna istraživanja potvrđuju vezu između zadovoljstva provođenja slobodnog vremena sa bračnim zadovoljstvom. Ispitujući zadovoljstvo obiteljskim životom, brojni znanstvenici (Mactavish i Schleien, 1998; Shaw i Dawson, 2001; Scholl i sur., 2003) su došli do zaključka kako je zadovoljstvo obitelji povezano sa sudjelovanjem u aktivnostima slobodnog vremena svih članova obitelji.

Slobodno vrijeme obitelji pruža mogućnosti interakcije među članovima obitelji. Zabriskie i McCormick (2001) ističu kako interakcija unutar obitelji nudi energiju i motivaciju potrebnu za daljnji razvoj obitelji. Zajedničko provedeno slobodno vrijeme naglašava jedinstvenost obitelji na način da doprinosi privrženosti i jačanju obiteljskih odnosa (Zabriskie, McCormick, 2001). Isto tako, komunikacija između članova obitelji u slobodnom vremenu je otvorenija i opuštenija što pozitivno utječe na obiteljske odnose te doprinosi kohezivnosti obitelji. „Obiteljska kohezivnost je jedna od primarnih dimenzija obiteljskog funkcioniranja, a odnosi se na emocionalnu povezanost i osjećaj bliskosti koje članovi obitelji imaju jedni prema drugima“ (Olson, 2000 prema Berc, Blažeka Kokorić, 2012: 16).

Mactavish i Schleien (1998) ukazuju na brojna istraživanja prema kojima obiteljska rekreacija doprinosi jačanju veza unutar obitelji kao i ukupnom zadovoljstvu kvalitetom obiteljskog života. Na taj način su djeca u mogućnosti steći određene vještine (društvene, fizičke, rekreacijske) te razvijati interes za uključenost u rekreacijske aktivnosti u budućnosti tijekom svog života. Osim toga, Mactavish i Schleien (1998) naglašavaju kako obiteljski život može biti stresan. Stoga, na roditeljima kao nositeljima obitelji je da izbalansiraju pozitivne i negativne strane, a to je moguće zajedničkim sudjelovanjem u brojnim aktivnostima tijekom slobodnog vremena. Odgoj u slobodnom vremenu treba biti usredotočen na razvoj slobodne ličnosti koja je osposobljena za raznolik i bogat, kulturni i zdrav život prožet humanim idejama i sadržajima (Livazović, 2018).

Larson i sur. (1997 prema Berc, Blažeka Kokorić, 2012) nalašavaju kako su česte okolnosti da su članovi obitelji fizički blizu jedan drugome, ali ne sudjeluju aktivno i potpuno u zajedničkim aktivnostima. To je posebno primjetno u pojedinim razdobljima obiteljskog

života. Osim što način provođenja slobodnog vremena obitelji ovisi o društveno-kulturalnom kontekstu obitelji, životnim preferencijama, financijskim prilikama i razini obrazovanja roditelja (Zinnecker, 1995 prema Berc, Blažeka Kokorić, 2012), važno je razumijevanje životnog ciklusa obitelji. Obitelji koje čine roditelji s mlađom djecom češće provode slobodno vrijeme u aktivnostima izvan kuće, igrajući se zajedno ili u posjetama rodbini, prijateljima. Međutim, djeca ulazeći u adolescentsko doba, sve češće prakticiraju individualno i nestrukturirano provođenje slobodnog vremena, što se odražava na manju količinu provedenog vremena s obitelji (Larson, 1990, 1997, prema Larson i Seepersad, 2003 prema Berc, Blažeka Kokorić, 2012). Stoga je važno od najranije dobi planirati i sadržajno osmišljavati aktivnosti slobodnog vremena obitelji kako bi se djecu od djetinjstva nadalje učilo kvalitetnom korištenju slobodnog vremena.

4. Metodologija

4.1. Problem istraživanja

Problem istraživanja je provođenje slobodnog vremena osnovnoškolaca u krugu obitelji. Ovim istraživanjem se nastoji iz perspektive roditelja istražiti i utvrditi načine na koje obitelj provodi slobodno vrijeme s djecom osnovnoškolske dobi.

4.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati, analizirati te interpretirati načine provođenja slobodnog vremena osnovnoškolaca u krugu obitelji; mišljenja roditelja o zajedničkom provođenju slobodnog vremena s djecom; zadovoljstvo roditelja provedenim slobodnim vremenom u krugu obitelji te tko od roditelja (majka ili otac) više slobodnog vremena provodi s djecom.

4.3. Zadatci istraživanja

Obzirom na problem i cilj istraživanja planira se sa ispitivanom skupinom roditelja:

1. Utvrditi kojim od ponuđenih aktivnosti se obitelj bavi u slobodnom vremenu te učestalost bavljenja ponuđenim aktivnostima.
2. Utvrditi zadovoljstvo roditelja provedenim slobodnim vremenom u obitelji; u kojoj mjeri obiteljske aktivnosti u slobodnom vremenu ih ispunjavaju srećom i ugodom; boje li se roditelji da aktivnosti slobodnog vremena obitelji kod djece izazivaju dosadu; imaju li roditelji dovoljno mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji te mišljenja roditelja provode li svrhovito slobodno vrijeme u obitelji.
3. Utvrditi postoji li razlika u obiteljskim aktivnostima s obzirom na strukturu obitelji (jedno ili više djece).
4. Utvrditi postoji li razlika u provođenju slobodnog vremena u obiteljima čija su djeca učenici razredne odnosno predmetne nastave.
5. Ispitati provode li više slobodnog vremena majke ili očevi s djecom.

4.4. *Hipoteze istraživanja*

Nastavno na postavljeni cilj i zadatke istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze koje će se pokušati dokazati ili opovrgnuti u radu:

H1: Obitelji slobodno vrijeme najčešće provode u aktivnostima izvan kuće.

H2: Postoje razlike u aktivnostima provođenja slobodnog vremena s obzirom na uzrast djece (razredna ili predmetna nastava).

H3: Majke u prosjeku provode više slobodnog vremena u različitim aktivnostima s djecom u odnosu na očeve.

4.5. *Metode i instrument istraživanja*

Za potrebe diplomskog rada izrađen je anketni upitnik koji se sastoji od četiri dijela, a korištena je metoda anketiranja. Prvi dio anketnog upitnika se odnosi na nezavisne varijable u kojem su ispitanici naveli spol, mjesto stanovanja, koliko djece imaju, pohađaju li njihova djeca razrednu ili predmetnu nastavu. Drugi dio ankete odnosi se na pitanje koliko često roditelji dogovaraju aktivnosti slobodnog vremena s djecom te planiraju li i dogovaraju te iste aktivnosti. Sljedeći dio ankete ispituje učestalost bavljenja ponuđenim aktivnostima te su ispitanici mogli odabrati jedan od odgovora na ljestvici od 1 – nikad do 5 – uvijek. Posljednji dio ankete istražuje procjenu zadovoljstva provedenim slobodnim vremenom u obitelji iz perspektive roditelja.

4.6. *Uzorak ispitanika*

U istraživanju je sudjelovalo 132 ispitanika ($N=132$) u razdoblju od prosinca 2021. godine do veljače 2022. godine. Anketirano je 132 ispitanika od čega 34,8% (46) muškaraca te 65,2% (86) žena. Prema mjestu stanovanja, anketirano je 32,6% (43) osoba koje stanuju na selu dok 67,4% (89) živi u gradu.

Obzirom da je anketa provedena online, u istraživanju su sudjelovale osobe iz raznih dijelova Republike Hrvatske. Točnije iz četrnaest županija: Brodsko-posavske županije, Karlovačke, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Osječko-baranjske, Primorsko-goranske, Sisačko-moslavačke, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske, Varaždinske, Virovitičko-podravske, Vukovarsko-srijemske, Zadarske te Zagrebačke županije. Najveći broj ispitanika

je iz Zadarske županije (njih 72). Potom slijede ispitanici iz Zagrebačke županije (13), Splitsko-dalmatinske (8), Osječko-baranjske županije (6), Primorsko-goranske županije (5) te iz preostalih županija po jedan ispitanik. Broj ispitanika po mjestu stanovanja se ne poklapa s ukupnim brojem ispitanika jer je pitanje o navođenju mjesta stanovanja bilo neobvezno te su poneki ispitanici izostavili dati odgovor na isto. Prikupljeni podatci obrađeni su u Microsoft Excel programu.

4.7. Metodološka napomena

Pojedina pitanja nisu bila obvezna za odgovoriti, kao što je slučaj s navođenjem imena naselja u kojem ispitanik stanuje te je broj odgovora manji od sveukupno anketiranih osoba. Isto tako, u posljednjem dijelu ankete o procjeni zadovoljstva ispitanika provedenim slobodnim vremenom, jedna osoba nije odgovorila na ta pitanja. Ipak, pri računanju aritmetičke sredine računalo se s ukupnim brojem ispitanika, odnosno sa 132 osobe.

5. Analiza i interpretacija podataka istraživanja

Anketno istraživanje provedeno je online putem u obliku Google forms obrasca, a sadržaj anketnog upitnika vidljiv je iz Priloga. Analiza podataka provedena je prema zadacima istraživanja.

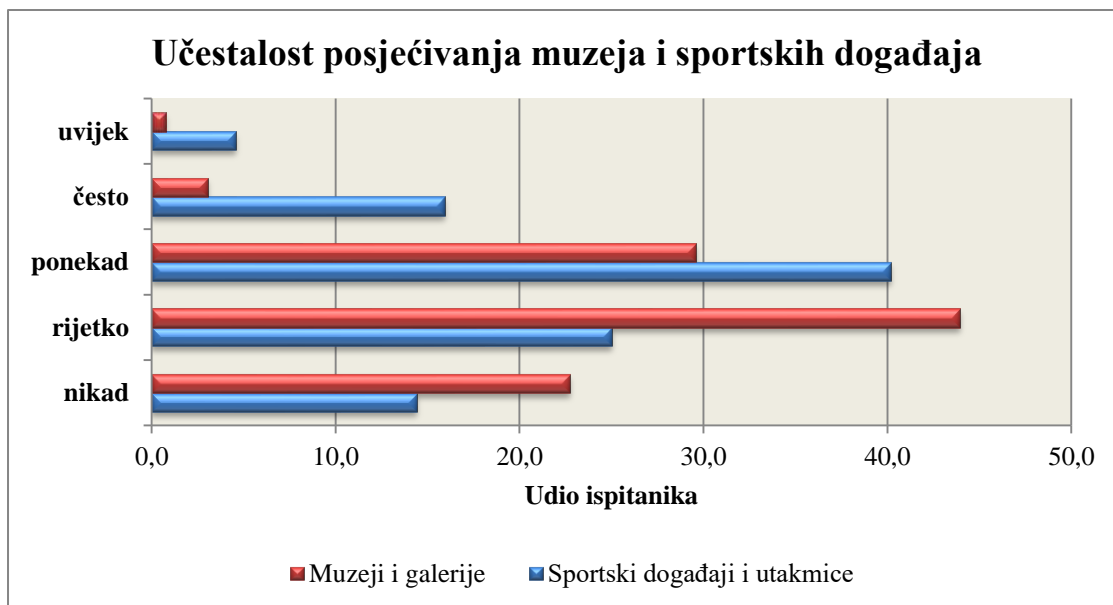
5.1. Aktivnosti kojima se obitelj bavi u slobodnom vremenu

Obzirom na prvi zadatak istraživanja: utvrditi kojim aktivnostima se obitelj bavi u slobodnom vremenu, ispitanicima je ponuđeno 15 mogućih aktivnosti te su mogli odabrati jedan od odgovora prema učestalosti bavljenja na ljestvici od 1 – nikad do 5 – uvijek.

Slika 1. Učestalost razgovora o raznim temama

Prva aktivnost se odnosi na razgovor o raznim temama. Npr. Kako smo proveli dan; Kako se osjećamo i slično. Ispitanici su dali odgovore kako je prikazano na *Slici 1*. Većina ispitanika često (47,3%) i uvijek (35,1%) slobodno vrijeme iskoristi za razgovor s djecom o raznim temama.

Slika 2. Učestalost posjećivanja muzeja i sportskih događaja

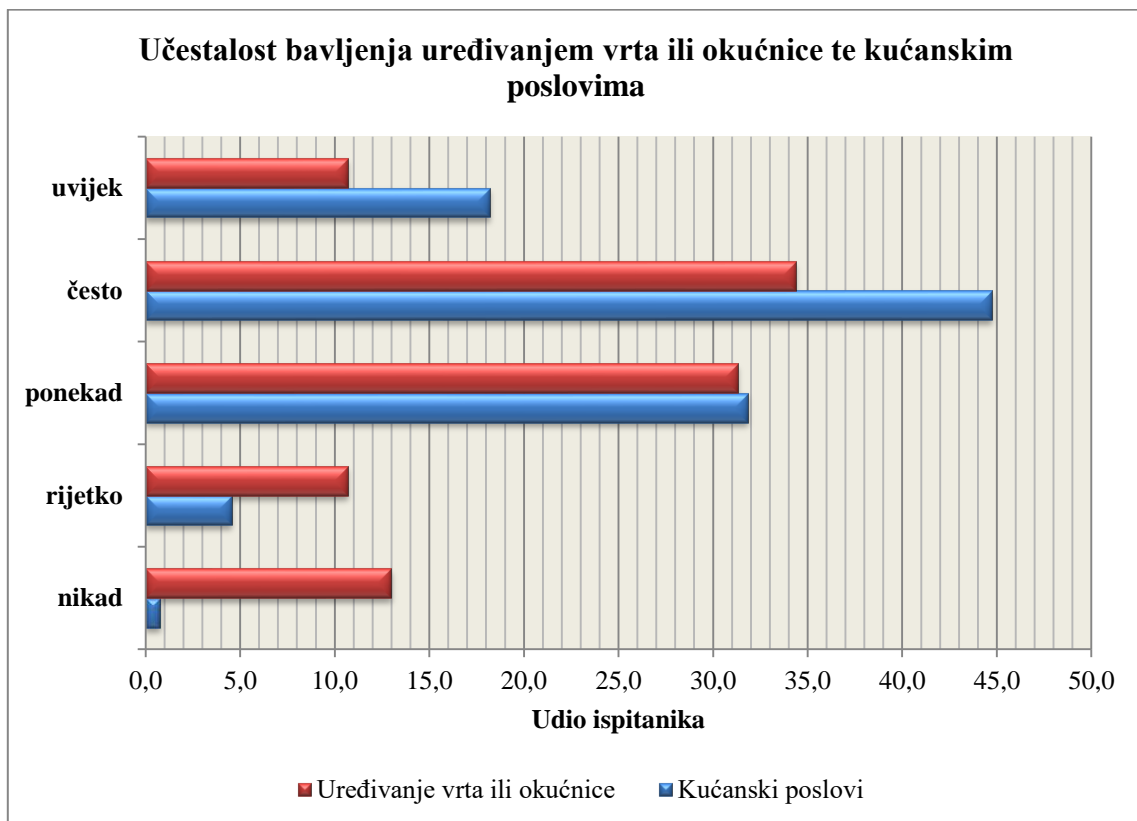
Slika 2 prikazuje dobivene odgovore na tvrdnje: Posjećujemo sportske događaje i utakmice; Posjećujemo muzeje i galerije. Većina ispitanika se izjasnila da ponekad obiteljski prisustvuje sportskim događajima i utakmicama – 40,2%, dok s druge strane, rijetko posjećuju muzeje i galerije – njih 43,9%. Uopće su ispitanici naklonjeniji sportskim događajima i utakmicama nego obilascima muzeja i galerija. Više od petine ispitanika (22,7%) se izjasnilo da nikada ne posjećuje muzeje ili galerije no isto tako, nikad ne posjećuju sportske događaje ili utakmice 14,4% ispitanika.

Slika 3. Učestalost prisustvovanja vjerskim aktivnostima

U odnosu na tvrdnju: Prisustvujemo vjerskim aktivnostima (odlazak na misu) ispitanici su se podjednako izjasnili o učestalosti prisustvovanja vjerskim aktivnostima (*Slika 3*). Štoviše, odnos dviju krajnosti prema učestalosti koje se odnose na nikad i uvijek su iznenađujuće obzirom da je Republika Hrvatska katolička država. Naime, nikad ne ide na misu 15,9% ispitanika, a uvijek prisustvuje misama njih 10,6%. Ipak, najviše ispitanika se izjasnilo da ponekad (31,1%) obiteljski odlazi na misu.

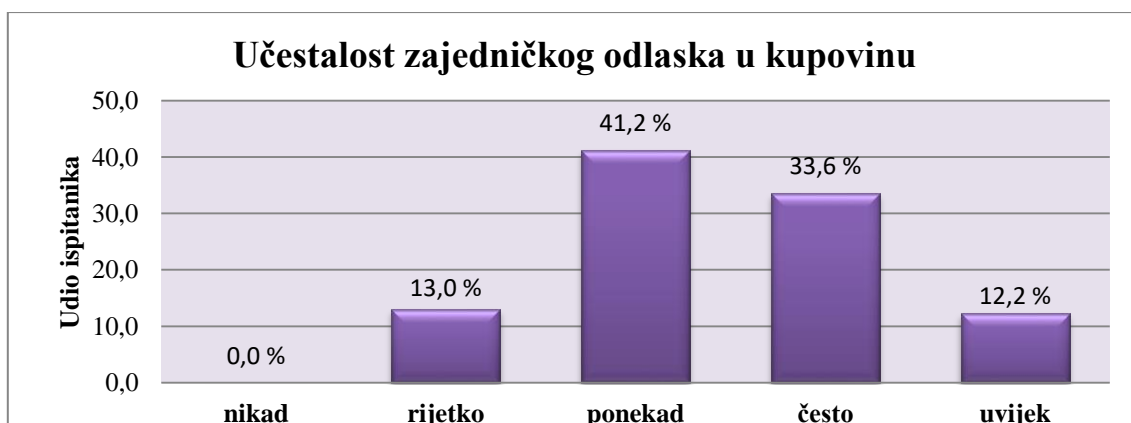
Dobiveni rezultati moguća su posljedica neopredjeljenosti ispitanika kao vjernika katoličke vjeroispovijesti ili su pak pripadnici neke druge religije, a zbog nepostojanja sakralnog objekta (npr. džamije za muslimanske vjernike) nisu u mogućnosti prisustvovati vjerskim aktivnostima. Stoga su se takvi ispitanici mogli opredijeliti za odgovor da nikad obiteljski ne sudjeluju u vjerskim aktivnostima.

Slika 4. Učestalost bavljenja uređivanjem vrta ili okućnice te kućanskim poslovima

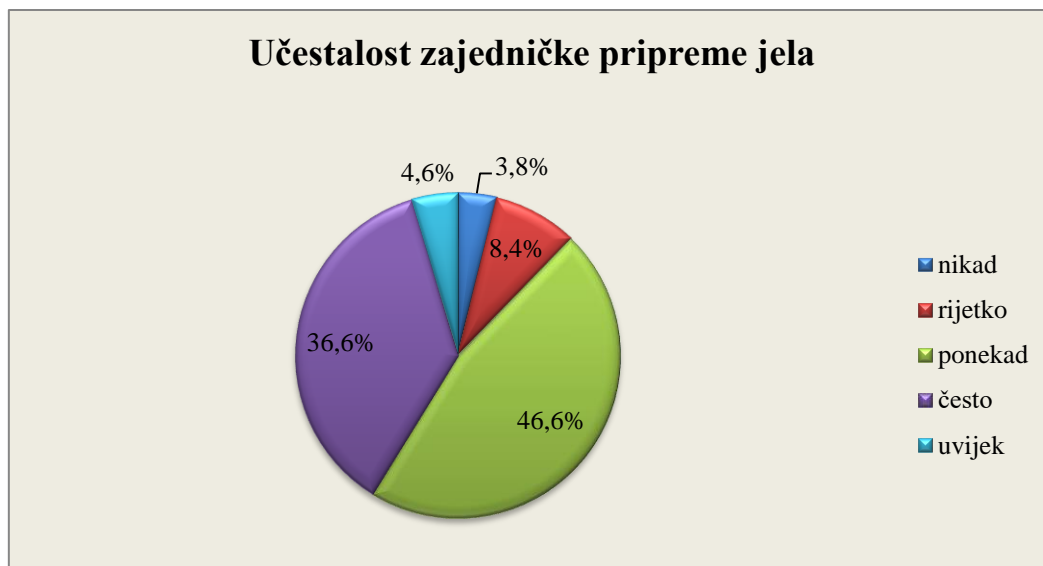
Aktivnosti u kući i izvan kuće, odnose se na tvrdnje: Zajedno se bavimo kućanskim poslovima; Uređujemo vrt ili okućnicu, a rezultati su prikazani zajedno (*Slika 4*). Uočljivo je da su navedene aktivnosti učestalije po stupnjevima ponekad, često i uvijek. No ipak, 13,0% ispitanika se nikad ne bavi uređivanjem vrta ili okućnice. Takav rezultat može biti posljedica stanovanja ispitanika u stambenoj zgradi, a ne u obiteljskoj kući. Isto tako, dobiveni podatci moguća su posljedica neposjedovanja vrta pa su ispitanici u nemogućnosti baviti se ponuđenom aktivnosti.

U anketnom istraživanju provedenom 2010. godine na temu istraživanja roditeljskih postupaka koji ugrožavaju prava djeteta u obitelji, ali i poželjnih roditeljskih postupaka koji podupiru dječja prava i potrebe (Pećnik, Tokić, 2011) roditelji su se izjasnili kako njihovi osnovnoškolci (trinaestogodišnjaci) po pitanju pomaganja u kućanskim poslovima većinom to napravi na zahtjev roditelja (spremanje, čišćenje, bacanje smeća i slično). U većem postotku se očevi izjašnjavaju kako ih djeca većinom puta poslušaju (48,6%) u odnosu na majke (46,3%).

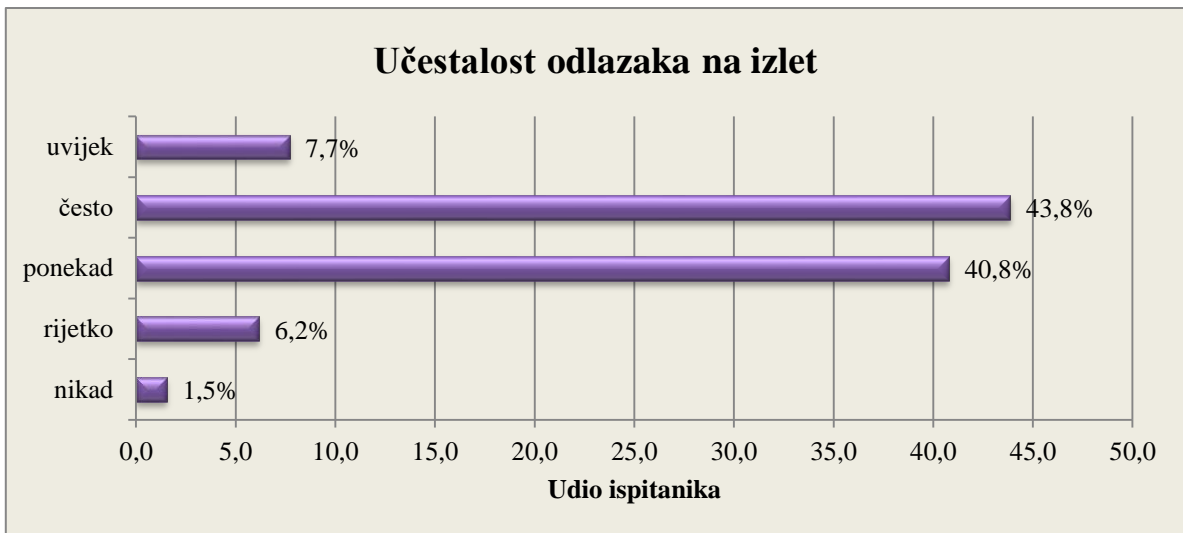
Slika 5. Učestalost zajedničkog odlaska u kupovinu

Prema dobivenim rezultatima (*Slika 5*) o tvrdnji: Idemo u kupovinu po trgovačkim centrima, nitko od ispitanika se nije izjasnio da nikad ne idu u kupovinu kao obitelj, odnosno ovu vrstu aktivnosti dosta obitelji prakticira. Ispitanici su se izjasnili kako ponekad (41,2%) idu zajedno u kupovinu u slobodnom vremenu obitelji. Često se ovom aktivnosti bavi njih 33,6% dok gotovo uvijek u kupovinu ide obiteljski 12,2% ispitanika.

Slika 6. Učestalost zajedničke pripreme jela

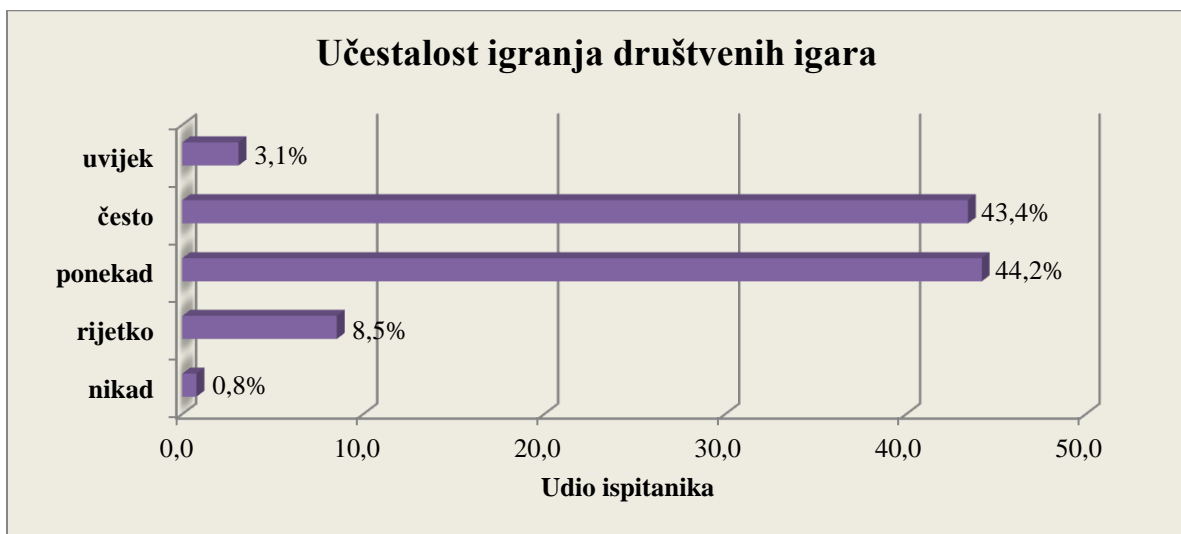
Skoro polovica ispitanika ponekad (46,6%) priprema jelo zajedno s djecom tijekom slobodnog vremena (Slika 6). Velik je udio onih koji su se izjasnili kako često (36,6%) zajednički pripremaju jelo s djecom, a 3,8% ispitanika uopće ne prakticira ovu aktivnost. Istraživanjem Fiese i sur. (2006 prema Berc, Blažeka Kokorić, 2012) ustanovljeno je da će se u obiteljima u kojima je zajednički obrok članova uobičajena radnja, vjerojatnije njegovati i drugi obiteljski običaji kao što su zajedničko obavljanje kućanskih poslova, zajedničkog posjećivanja rodbine i slično. Kramer-Sadlik i Paugh (2007 prema Offer, 2013) tvrde isto: da se bliske i čvrste veze između roditelja i djece razvijaju upravo kroz sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima kao što su zajednički objed ili kućanski poslovi.

Slika 7. Učestalost odlazaka na izlet

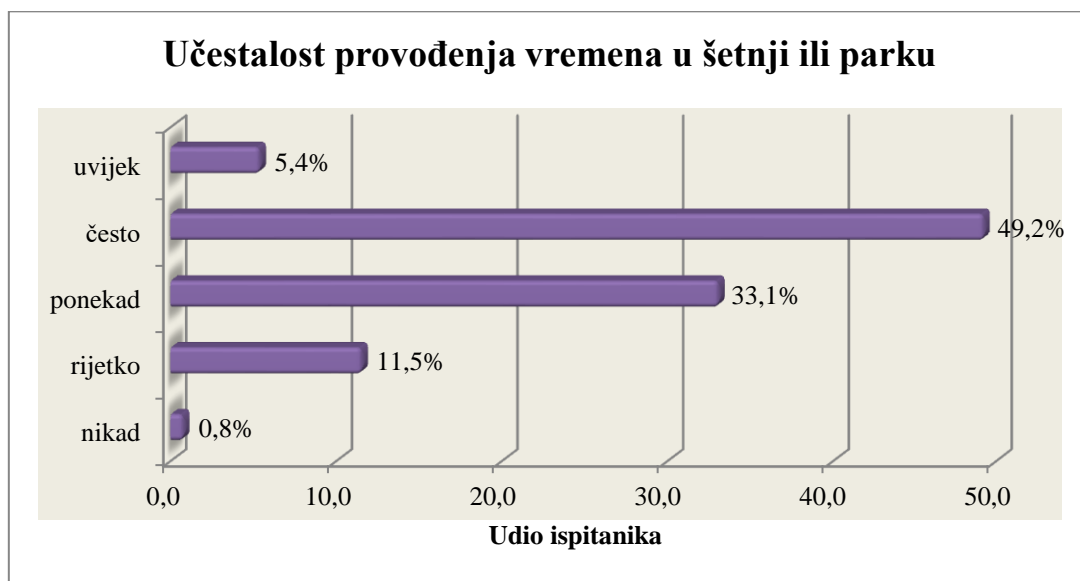
Prema učestalosti odlazaka na izlet (*Slika 7*), ispitanici su se izjasnili da ponekad (40,8%), često (43,8%) i uvijek (7,7%) idu na izlet kako bi na taj način iskoristili slobodno vrijeme obitelji. Rijetko i nikad ne ide na izlet sveukupno 7,7% ispitanika. Odnosno, većina ispitanika voli provesti slobodno vrijeme obitelji na izletu.

U istraživanju kvalitativnog tipa koje su provele na temelju analize sadržaja školskih zadaća učenika sedmog razreda 2010. godine, Pećnik i Tokić (2011) navode kako 22,7% učenika spominje izlete kao čestu aktivnost u krugu obitelji. Zajednički odlasci u prirodu djecu iznimno raduju te ih se rado sjećaju, a mogu imati i pozitivan učinak na međusobno povjerenje članova obitelji i njihovo zadovoljstvo.

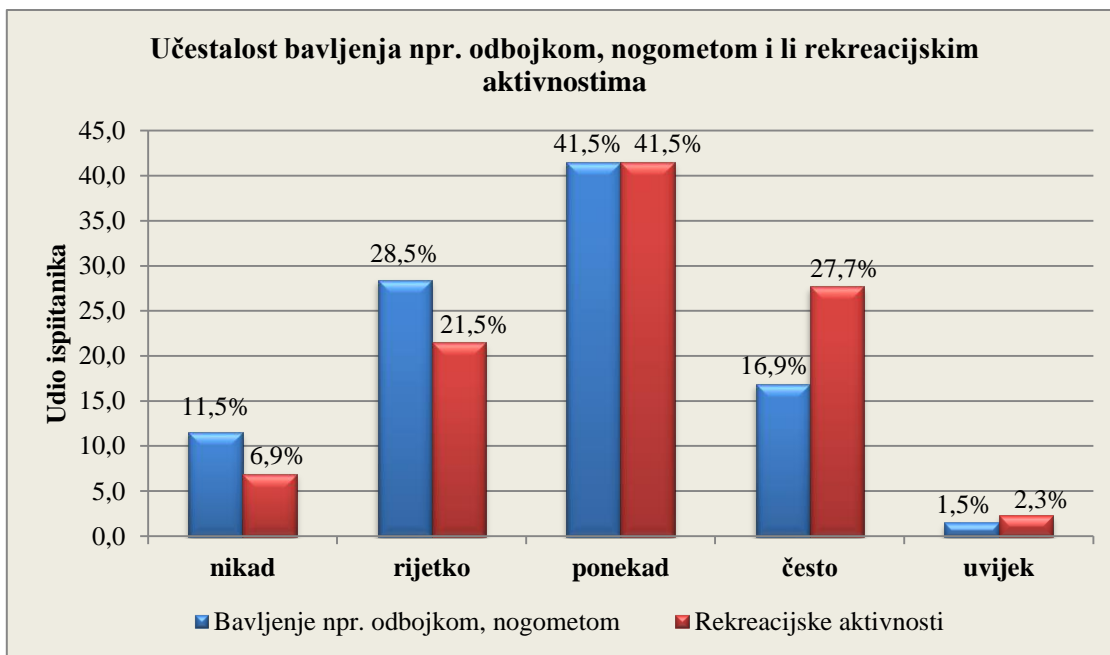
Slika 8. Učestalost igranja društvenih igara

Društvene igre kao aktivnosti kojima se može ispuniti slobodno vrijeme, često bira 43,4% ispitanika, a 44,2% njih se ponekad odluči za istu (Slika 8). Uvijek se društvenim igrama tijekom slobodnog vremena obitelji bavi 3,1% ispitanika dok se 8,5% rijetko upušta u ovu aktivnost. Kroz društvene igre roditelji kod djece potiču usmeno izražavanje, matematičke operacije, sposobnost procjene, a ponajprije jačaju međusobne veze kroz zabavno ispunjeno vrijeme.

Slika 9. Učestalost provođenja vremena u šetnji ili parku

Jedna od ponuđenih aktivnosti je provođenje vremena u šetnji ili parku (Slika 9). Gotovo polovica ispitanika se izjasnila kako se ovom vrstom aktivnosti bavi često – njih 49,2%. Ponekad u obiteljsku šetnju ide 33,1% ispitanika, a 5,4% navodi kako se uvijek bavi spomenutom aktivnosti. S druge strane, 11,5% ispitanika rijetko ide zajedno s obitelji u šetnju ili boravi u parku dok 0,8% ispitanika nikad ne prakticira ovu vrstu aktivnosti.

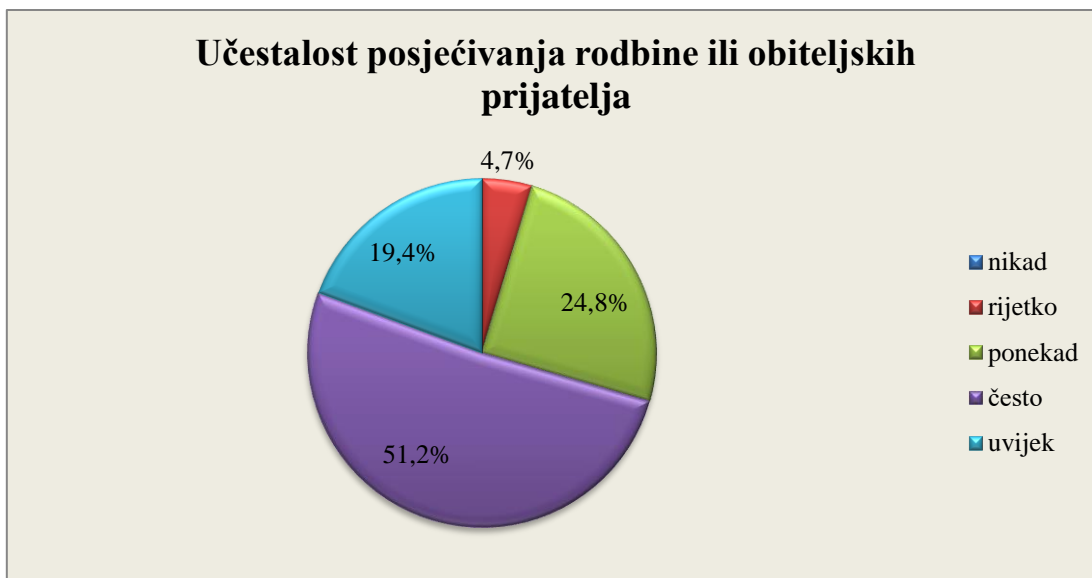

Slika 10. Učestalost bavljenja npr. odbojkom, nogometom ili rekreacijskim aktivnostima

Po pitanju bavljenja sportom te rekreacijskim aktivnostima, koje je obuhvaćeno tvrdnjama: Igramo npr. odbojku, nogomet na lokalnom igralištu; Bavimo se rekreacijskim aktivnostima poput vožnje biciklom, ispitanici su se izjasnili kako je prikazano na Slici 10. Nikad ne prakticira sportske aktivnosti 11,5% ispitanika ili pak rijetko njih 28,5% što je iznenađujuće visok udio ispitanika. U prilog fizičkoj neaktivnosti u krugu obitelji idu i rezultati koji se odnose na tvrdnju o bavljenju rekreacijskim aktivnostima. Rijetko se ovom vrstom aktivnosti bavi 21,5% ispitanika, a 6,9% nikad.

Ipak, na ljestvici od nikad do uvijek za često bavljenje rekreacijskim aktivnostima se opredijelilo 27,7% ispitanika, a 16,9% ispitanika često igra npr. odbojku ili nogomet s obitelji. Tek 1,5% ispitanika uvijek se bavi npr. odbojkom ili igranjem nogometa na lokalnom igralištu, a 2,3% se izjašnjava da uvijek slobodno vrijeme obitelji provodi u rekreacijskim aktivnostima.

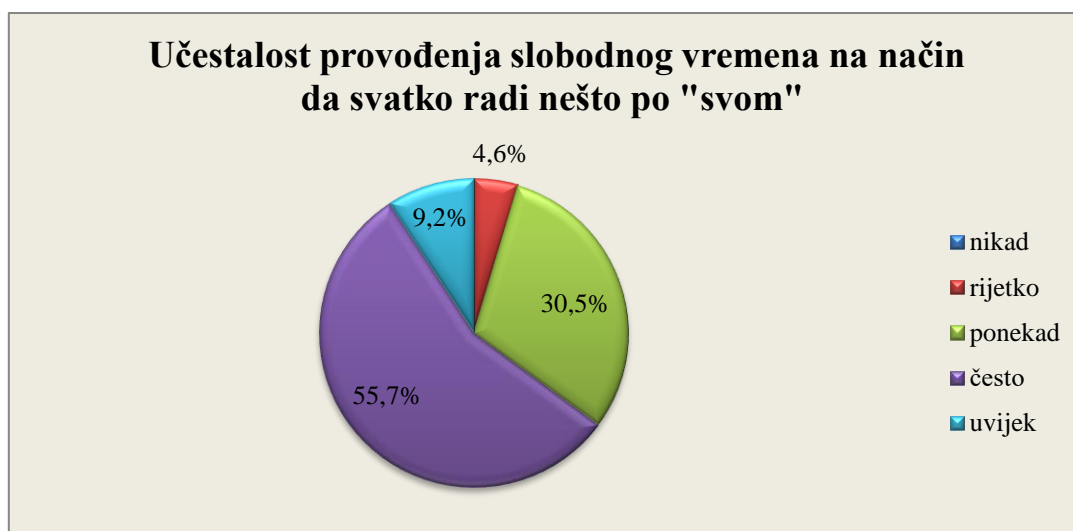
Slične rezultate navode Pećnik i Tokić (2011) na osnovi analize sadržaja školskih zadaća učenika sedmog razreda. Bavljenje sportskim aktivnostima kao često je navelo 18,2% učenika koji su sudjelovali u kvalitativnom istraživanju.

Slika 11. Učestalost posjećivanja rodbine ili obiteljskih prijatelja

Nadalje, jedna od tvrdnji anketnog upitnika se odnosila na posjećivanje rodbine ili obiteljskih prijatelja u slobodnom vremenu. *Slika 11* prikazuje dobivene rezultate prema odgovorima ispitanika. Pritom više od polovice ispitanika često posjećuje rodbinu ili obiteljske prijatelje kao aktivnost kojom popunjavaju slobodno vrijeme unutar obitelji. Četvrtina ispitanika tvrdi da ponekad prakticira ovu radnju, a 19,4% njih gotovo uvijek posjećuje bliske prijatelje ili širu obitelj. Tek 4,7% ispitanika rijetko obiteljski posjećuje rodbinu ili prijatelje ispunjavajući na taj način obiteljsko slobodno vrijeme.

Posjećivanje rodbine ili obiteljskih prijatelja (npr. kumova) tema je u školskim zadaćama 13,6% ispitanih učenika u kvalitativnom istraživanju koje su provele Pećnik i Tokić 2010. godine. Ova aktivnost upozorava koliko su važne socijalne veze sa šrom obitelji u Hrvatskoj, za razliku od trenda individualizacije koji je prisutan u zapadnoeuropskim zemljama (Pećnik, Tokić, 2011).

Slika 12. Učestalost provođenja slobodnog vremena na način da svatko radi nešto po "svom"

Posljednja tvrdnja ponuđenih aktivnosti glasi: Svatko od nas radi nešto po „svom“, npr. odmara na kauču, surfa, čita (Slika 12). Više od polovice ispitanika (55,7%) često radi nešto po „svom“, a 30,5% njih ponekad na taj način provodi slobodno vrijeme u krugu obitelji. S druge strane, 4,6% ispitanika tvrdi da rijetko prakticira ovu aktivnost u obitelji, dok 9,2% ispitanika se izjašnjava kako uvijek slobodno vrijeme obitelji provode na način da svatko ponaosob od članova obitelji radi nešto što mu pričinja ugodu, npr. čita, surfa, odmara na kauču i slično.

Tablica 1. Učestalost bavljenja aktivnostima kod kuće

Aktivnosti kod kuće	Učestalost bavljenja ponuđenim aktivnostima					Aritmetička sredina (M)
	Nikada	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek	
kućanski poslovi	1 (0,8%)	6 (4,5%)	42 (31,8%)	59 (44,7%)	24 (18,2%)	3,75
uređivanje vrta ili okućnice	17 (13,0%)	14 (10,7%)	41 (31,3%)	45 (34,4%)	14 (10,7%)	3,17
zajednička priprema jela	5 (3,8%)	11 (8,4%)	61 (46,6%)	48 (36,6%)	6 (4,6%)	3,27
igranje društvenih igara	1 (0,8%)	11 (8,5%)	57 (44,2%)	56 (43,4%)	4 (3,1%)	3,32
svatko radi nešto po „svome“	0 (0,0%)	6 (4,6%)	40 (30,5%)	73 (55,7%)	12 (9,2%)	3,67

U skladu s postavljenim ciljem i zadatcima istraživanja, a prema obrađenim podacima anketnog istraživanja, izrađene su *Tablica 1* i *Tablica 2*. Vidljivo je da se obitelji u slobodnom vremenu više bave aktivnostima kod kuće (npr. kućanski poslovi, uređivanje vrta ili okućnice, zajednička priprema jela i slično).

Ponajviše obitelji u slobodnom vremenu obavljaju kućanske poslove na što upućuje 44,7% odgovora da je to česta aktivnost kojom se članovi obitelji bave. Tome u prilog ide i vrijednost aritmetičke sredine od 3,75. Također, obitelji često vrijeme provode na način da svatko radi nešto po „svome“ ($M=3,67$) potom igraju društvene igre ($M=3,32$), zajednički pripremaju jelo ($M=3,27$), a najrjeđe zajedno uređuju vrt ili okućnicu ($M=3,17$).

Tablica 2. Učestalost bavljenja aktivnostima izvan kuće

Aktivnosti izvan kuće	Učestalost bavljenja ponuđenim aktivnostima					Aritmetička sredina (M)
	Nikad	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek	
sportski događaji i utakmice	19 (14,4%)	33 (25,0%)	53 (40,2%)	21 (15,9%)	6 (4,5%)	2,71
posjećivanje muzeja ili galerija	30 (22,7%)	58 (43,9%)	39 (29,5%)	4 (3,0%)	1 (0,8%)	2,15
odlazak u kupovinu	0 (0,0%)	17 (13,0%)	54 (41,2%)	44 (33,6%)	16 (12,2%)	3,42
odlazak na izlet	2 (1,5%)	8 (6,2%)	53 (40,8%)	57 (43,8%)	10 (7,7%)	3,45
odlazak u šetnju ili park	1 (0,8%)	15 (11,5%)	43 (33,1%)	64 (49,2%)	7 (5,4%)	3,42
igranje npr. odbojke ili nogometa na lokalnom igralištu	15 (11,5%)	37 (28,5%)	54 (41,5%)	22 (16,9%)	2 (1,5%)	2,64
bavljenje rekreacijskim aktivnostima	9 (6,9%)	28 (21,5%)	54 (41,5%)	36 (27,7%)	3 (2,3%)	2,92

Među aktivnostima izvan kuće ispitanicima su ponuđeni sportski događaji i utakmice, posjećivanje muzeja ili galerija, odlazak u kupovinu po trgovačkim centrima, odlazak na izlet, odlazak u šetnju ili park, igranje npr. nogometa na lokalnog igralištu, bavljenje rekreacijskim aktivnostima (npr. vožnja biciklom). Ispitanici su se izjasnili kako najčešće od aktivnosti

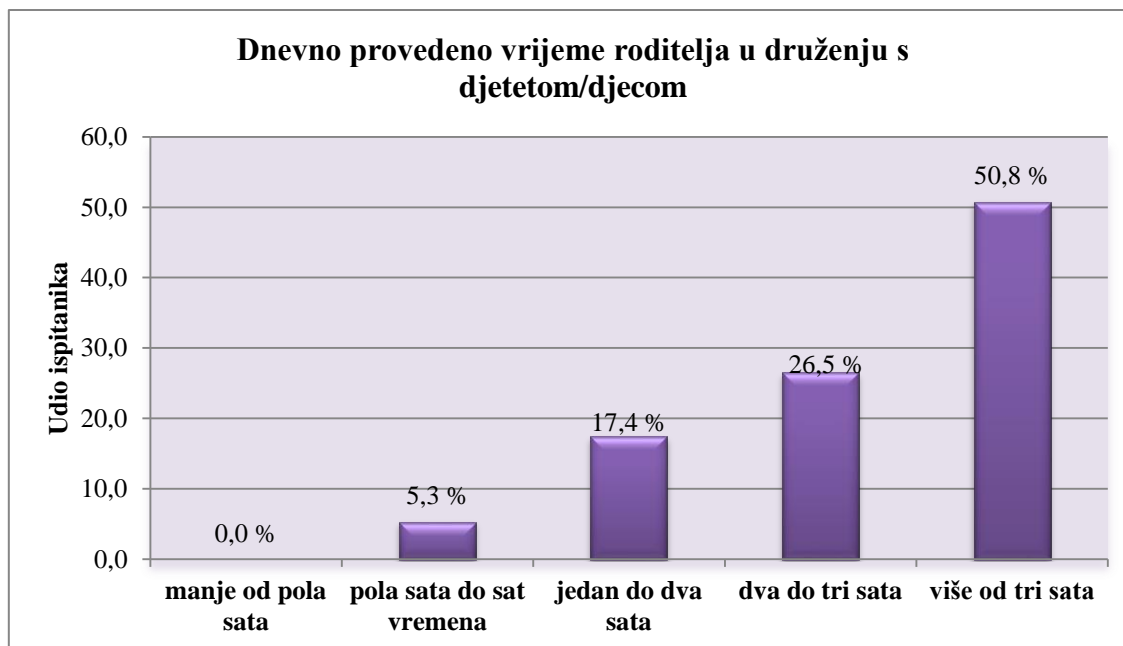
izvan kuće u slobodno vrijeme biraju odlazak na izlet (*Tablica 2*). Često ovu vrstu aktivnosti prakticira 43,8% ispitanika te uvijek njih 7,7%. U prilog ovoj tvrdnji jest vrijednost aritmetičke sredine od 3,45. Sljedeće dvije aktivnosti izvan kuće dijele drugo mjesto s istom vrijednosti aritmetičke sredine od 3,42, a to su odlazak u kupovinu te odlazak u šetnju ili park. Ipak, 49,2% ispitanika tvrdi da često ide u šetnju ili park dok 33,6% tvrdi da često ide u kupovinu zajedno s djecom. Ovakva razlika moguća je posljedica neravnomjernog omjera ispitanika koji su roditelji djece razredne i predmetne nastave. Odnosno, kako je već spomenuto da je u istraživanju sudjelovalo više roditelja djece razredne nastave, moguće je da otuda proizlazi veći udio sudjelovanja u aktivnosti odlaska u šetnje ili boravka u parku, vezujući se uz dob djece. Nadalje, za očekivati je bilo da je najmanje poželjna aktivnost kojom se obitelji bave u slobodnom vremenu jest posjećivanje muzeja ili galerija ($M=2,15$). Nikad muzeje ne posjećuje 22,7% ispitanika te rijetko 43,9%.

Na prvi zadatak istraživanja nadovezuje se prva hipoteza koja pretpostavlja da obitelji slobodno vrijeme najčešće provode u aktivnostima izvan kuće. Prethodno su navedene aktivnosti kojima se obitelji najčešće bave u slobodno vrijeme te se postavljena hipoteza odbacuje obzirom na rezultate istraživanja.

Do sličnih rezultata došla je Offer (2013) – provedeno je istraživanje o povezanosti između obiteljskog vremena i emocionalnog stanja adolescenata. U istraživanju je povezala uzrast djece s aktivnostima slobodnog vremena. Dobiveni su rezultati da stariji osnovnoškolci radije slobodno vrijeme s obitelji provode kod kuće nego u nekom drugom okruženju.

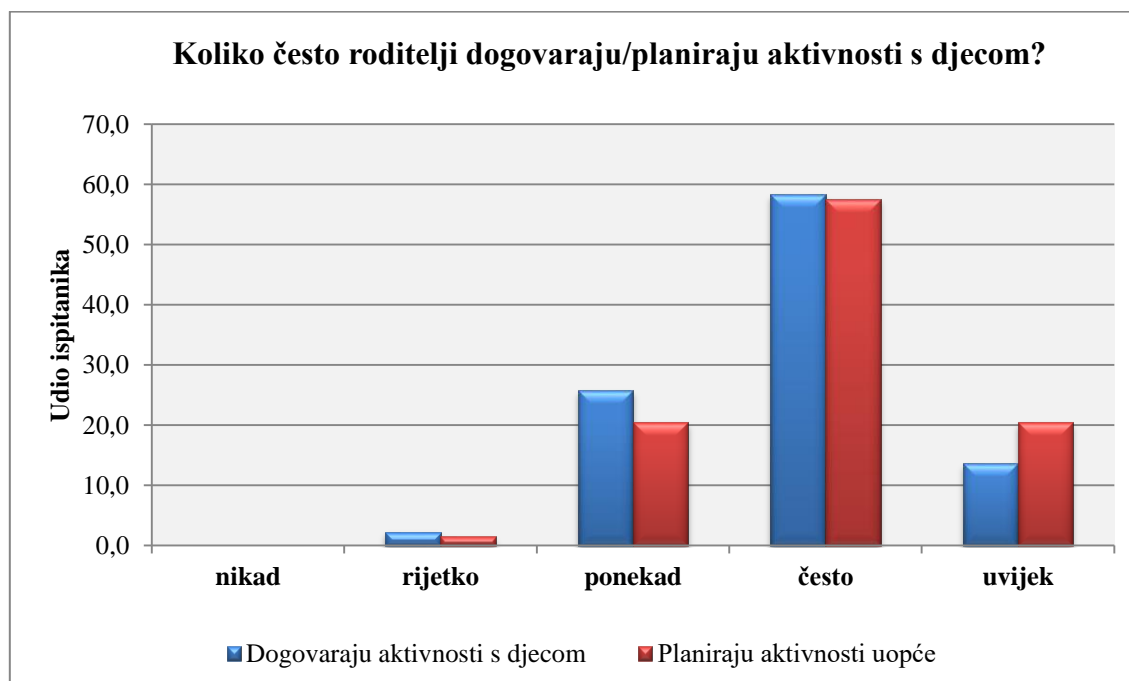
5.2. *Zadovoljstvo roditelja provedenim slobodnim vremenom u obitelji*

Drugi zadatak istraživanja jest utvrditi zadovoljstvo roditelja provedenim slobodnim vremenom u obitelji. Prvenstveno je važno znati koliko uopće roditelji dnevno provode vremena u druženju s djetetom/djecom te dogovoraju li zajednički aktivnosti slobodnog vremena.

Slika 13. Dnevno provedeno vrijeme roditelja u druženju s djetetom/djecom

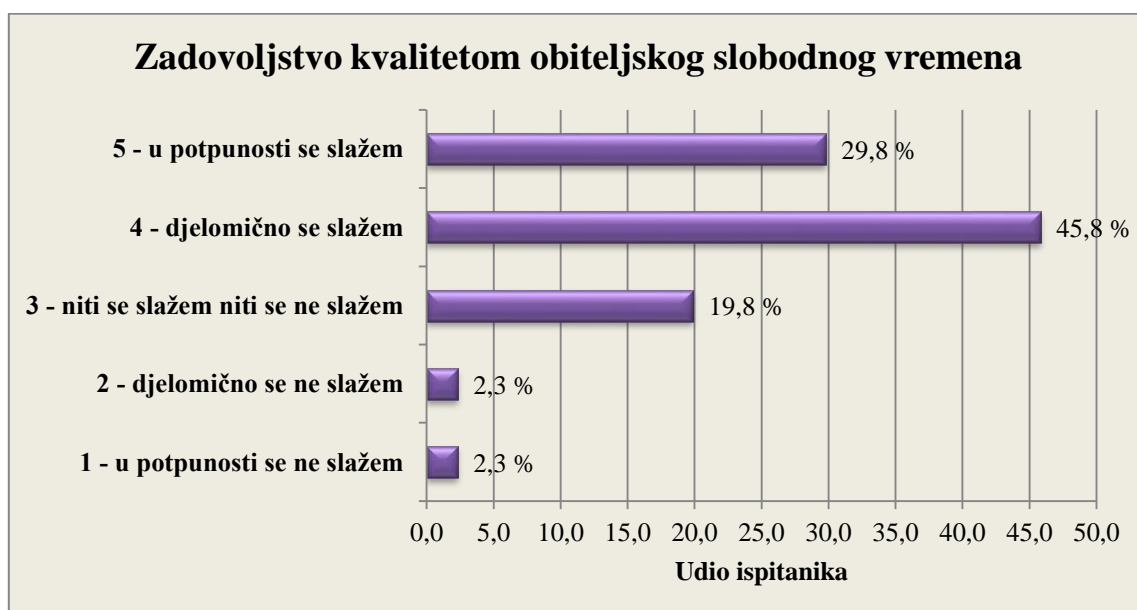
Po pitanju koliko vremena dnevno ispitanici provode u druženju sa svojom djecom, 51,2% njih je odgovorilo sa više od tri sata dnevno (Slika 13). Iako je užurbani tempo života svima nametnut, ipak se nitko nije izjasnio kako provodi manje od pola sata sa svojim djetetom dok 5,4% ispitanika se izjašnjava kako s djecom provede pola sata do sat vremena dnevno.

Slika 14. Dogovaranje/planiranje aktivnosti s djecom

Sljedeća pitanja anketnog upitnika usko su povezana, a odnose se na učestalost dogovaranja aktivnosti slobodnog vremena s djecom te koliko se često uopće aktivnosti slobodnog vremena obitelji planiraju i dogovaraju. Dobiveni rezultati prikazani su na *Slici 14*. Većina roditelja često dogovara aktivnosti slobodnog vremena s djecom (58,3%) te su uopće aktivnosti slobodnog vremena često planirane (57,6%). Nitko od ispitanika se nije izjasnio da nikad ne uvažava mišljenje djece po pitanju provođenja slobodnog vremena što je poželjno. Aktivnosti slobodnog vremena obitelji služe za jačanje emocionalne bliskosti članova obitelji kao i osnaživanje svakog djeteta ponaosob, a stoga je važno uvažiti mišljenje i prijedloge djeteta o načinima provođenja slobodnog vremena.

Sljedeći dio ankete odnosi se na procjenu zadovoljstva provedenim slobodnim vremenom u krugu obitelji iz perspektive roditelja. Zadano je pet tvrdnji na koje su ispitanici imali mogućnost odabrati jedan od pet ponuđenih odgovora na ljestvici od 1 – u potpunosti se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem.

Slika 15. Zadovoljstvo kvalitetom obiteljskog slobodnog vremena

Prva tvrdnja glasi: Općenito sam zadovoljan/na kvalitetom obiteljskog slobodnog vremena. Većina ispitanika se djelomično slaže s ovom tvrdnjom – 45,8% ispitanika, dok se u potpunosti s ovom tvrdnjom slaže 29,8% ispitanika (*Slika 15*). U „neodlučne“, odnosno one ispitanike koji se niti slažu niti ne slažu spada petina ispitanika. Ipak, 2,3% ispitanika se

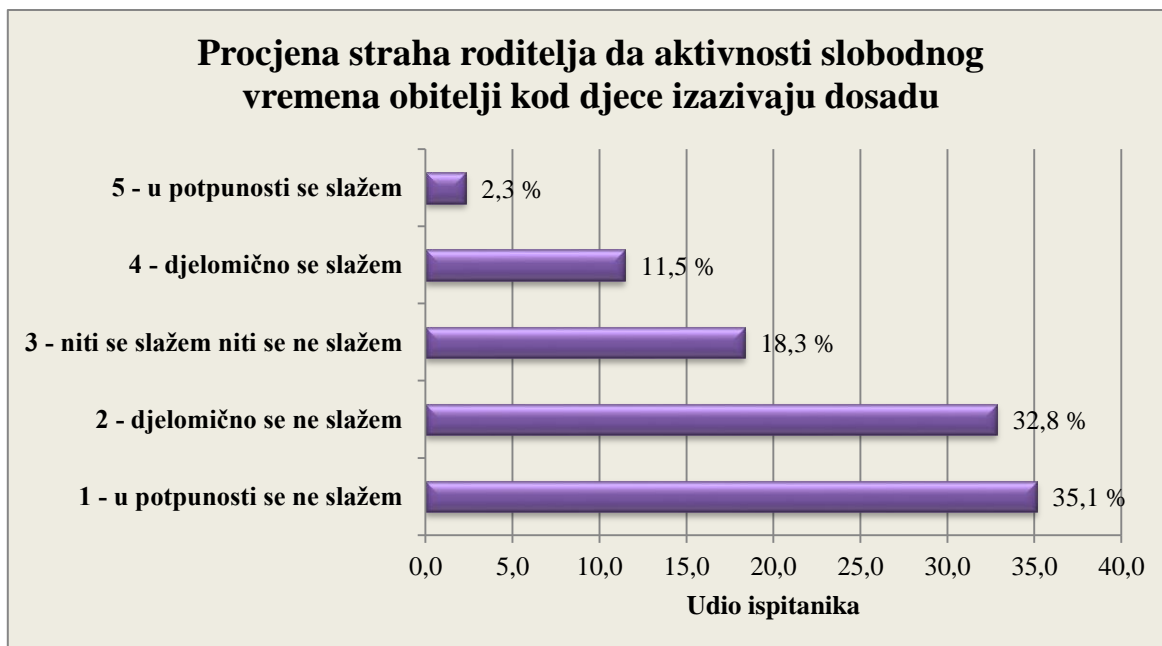
djelomično ne slaže sa spomenutom tvrdnjom, ali isti udio od 2,3% ih se u potpunosti ne slaže. Odnosno, 4,6% ispitanika nije zadovoljno kvalitetom obiteljskog slobodnog vremena.

Do sličnih rezultata su došle Pećnik i Tokić (2011) ispitujući samoprocjenu zadovoljstva životom majki i očeva: 52,7% majki izjasnilo se zadovoljnima te 56,0% očeva.

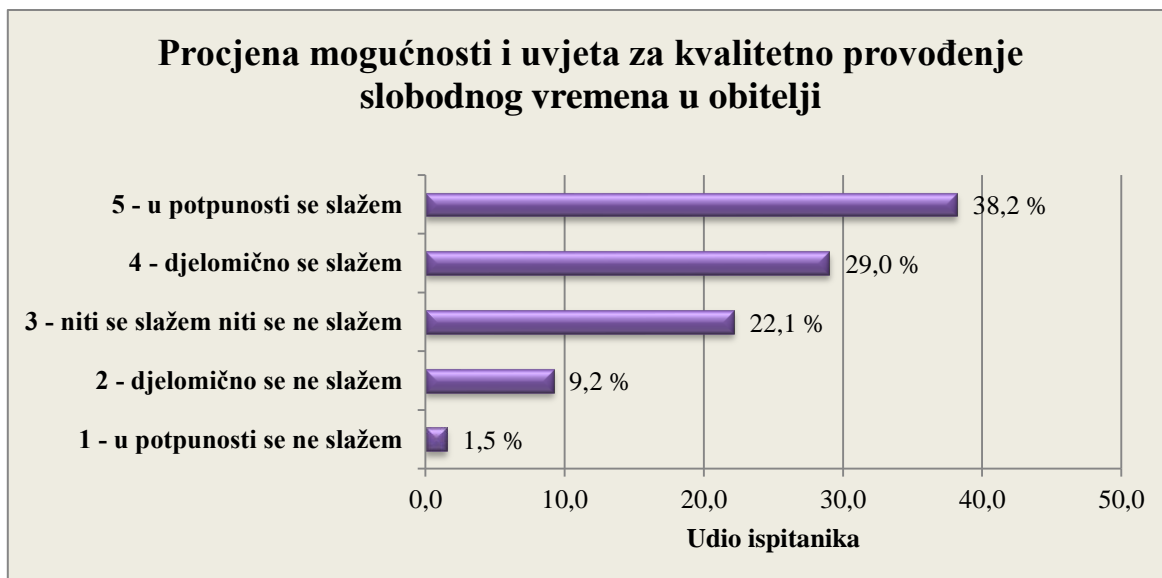
Slika 16. Procjena zadovoljstva ispitanika u kojoj mjeri ih obiteljske aktivnosti u slobodnom vremenu ispunjavaju srećom i ugodom

Druga tvrdnja kojom se procjenjivala kvaliteta provedenog slobodnog vremena u obitelji prema ovom anketnom upitniku jest: Obiteljske aktivnosti u slobodnom vremenu ispunjavaju me srećom i ugodom. Dobiveni su rezultati (*Slika 16*) da većina ispitanika (79,4%) osjeća sreću i ugodu provodeći slobodno vrijeme u obitelji. S ovom tvrdnjom se djelomično slaže 15,3% ispitanika, dok 5,3% njih se niti slaže niti ne slaže. Nitko od ispitanika se djelomično ili pak u potpunosti se ne slaže s drugom tvrdnjom.

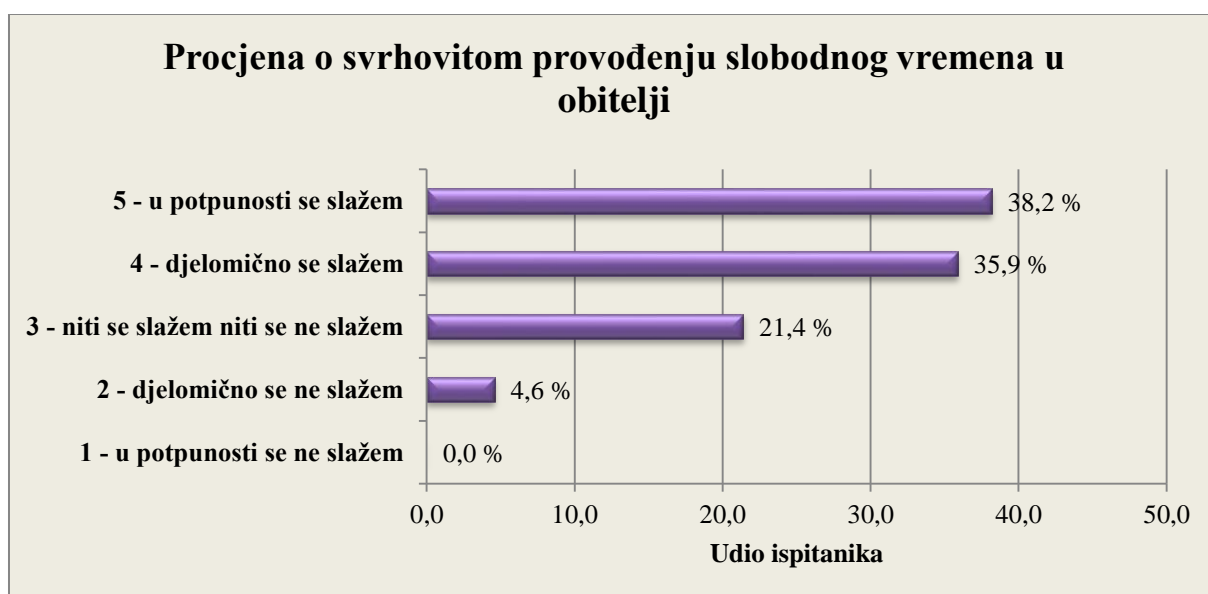
Slika 17. Procjena straha roditelja da aktivnosti slobodnog vremena obitelji kod djece izazivaju dosadu

Sljedeća tvrdnja odnosi se na mogući strah kod roditelja da aktivnosti slobodnog vremena obitelji ne izazivaju dosadu kod djece: Bojim se da dijete/djeca osjećaju dosadu u aktivnostima provedenima s obitelji u slobodno vrijeme (*Slika 17*). S ovom tvrdnjom u potpunosti se ne slaže 35,1% ispitanika, odnosno djelomično se ne slaže 32,8%, a 18,3% ih je neodlučnih po tom pitanju te niti se slažu niti se ne slažu s navedenom tvrdnjom. Ipak, 11,5% ispitanika se boji da dijete/djeca osjećaju dosadu u aktivnostima slobodnog vremena u krugu obitelji te se djelomično slažu s ovom tvrdnjom, a 2,3% roditelja se u potpunosti slaže s istom.

Slika 18. Procjena mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji

Tvrđnja kojom se ispituju mogućnosti i uvjeti za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji: Imam dovoljno mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji (Slika 18). U potpunosti se slaže 38,2% ispitanika kako imaju dovoljno mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena s obitelji. Često mjesto zaposlenja, radno vrijeme, zdravstveno ili financijsko stanje utječu na količinu slobodnog vremena roditelja.

Slika 19. Procjena o svrhovitom provođenju slobodnog vremena u obitelji

Odgovori na tvrdnju: Smatram da svrhovito provodim slobodno vrijeme u obitelji prikazani su *Slikom 19*. Prema tome, 38,2% ispitanika se u potpunosti slaže da svrhovito provodi slobodno vrijeme u obitelji, a 35,9% njih se djelomično slaže s istom tvrdnjom. Na vagi odgovora da se niti slažu niti ne slažu jest 21,4% ispitanika dok 4,6% se djelomično ne slaže da svrhovito provodi obiteljsko slobodno vrijeme.

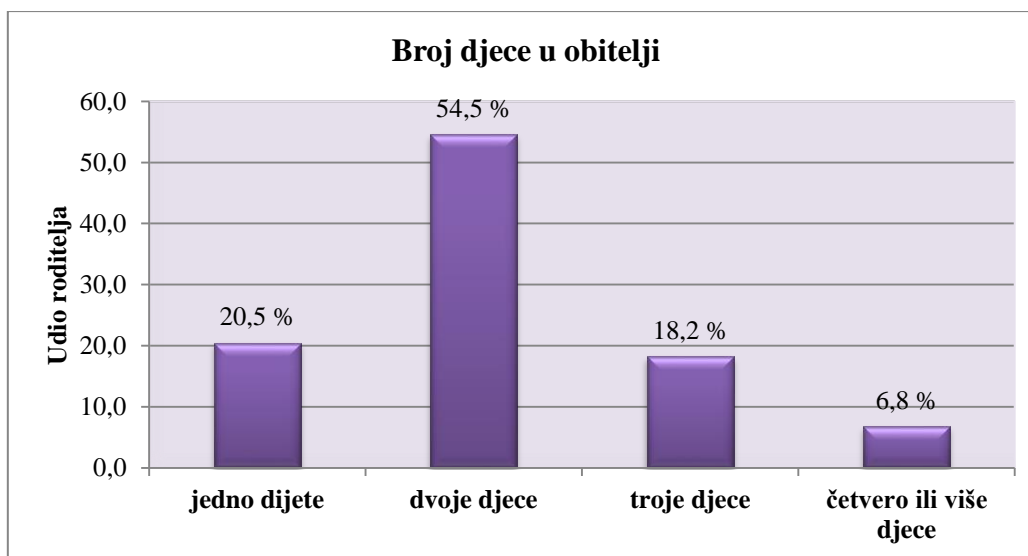
Tablica 3. Procjena zadovoljstva roditelja provedenim slobodnim vremenom obitelji

Tvrdnja	Procjena zadovoljstva					Aritmetička sredina (<i>M</i>)
	1	2	3	4	5	
Općenito sam zadovoljan/na kvalitetom obiteljskog slobodnog vremena.	3 (2,3%)	3 (2,3%)	26 (19,8%)	60 (45,8%)	39 (29,8%)	3,95
Obiteljske aktivnosti u slobodnom vremenu ispunjavaju me srećom i ugodom.	0 (0,0%)	0 (0,0%)	7 (5,3%)	20 (15,3%)	104 (79,4%)	4,70
Bojim se da dijete/djeca osjećaju dosadu u aktivnostima provedenima s obitelji u slobodno vrijeme.	46 (35,1%)	43 (32,8%)	24 (18,3%)	15 (11,5%)	3 (2,3%)	2,11
Imam dovoljno mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji.	2 (1,5%)	12 (9,2%)	29 (22,1%)	38 (29,0%)	50 (38,2%)	3,90
Smatram da svrhovito provodim slobodno vrijeme u obitelji.	0 (0,0%)	6 (4,6%)	28 (21,4%)	47 (35,9%)	50 (38,2%)	4,05

Tablica 3 prikazuje kako su se ispitanici izjasnili o zadovoljstvu provedenim slobodnim vremenom u obitelji. U najvećoj mjeri se ispitanici u potpunosti slažu (79,4%) kako ih aktivnosti u slobodnom vremenu ispunjavaju srećom i ugodom. Tome u prilog ide vrijednost aritmetičke sredine 4,70 koja je najviša za ovu tvrdnju u odnosu na ostale ponuđene. Većina roditelja se u potpunosti ne slaže (35,1%) ili se djelomično ne slaže (32,8%) s tvrdnjom kako se boje da dijete/djeca osjećaju dosadu u aktivnostima provedenima s obitelji u slobodno vrijeme. Odnosno, većina roditelja je mišljenja kako svrhovito provode slobodno vrijeme s djecom, na obostrano zadovoljstvo i njih kao roditelja te njihove djece.

5.3. Razlika u obiteljskim aktivnostima s obzirom na strukturu obitelji (jedno ili više djece)

Treći zadatak istraživanja jest utvrditi postoji li razlika u obiteljskim aktivnostima s obzirom na strukturu obitelji (jedno ili više djece).

Slika 20. Broj djece u obitelji

Većina ispitanika (72) – njih 54,5% roditelji su dvoje djece (Slika 20). Potom slijede roditelji jednog djeteta te dvoje djece, dok ih se 6,8% (9) izjašnjava roditeljima četvero ili više djece. Ovakvi podatci ujedno upućuju na ukupno demografsko stanje o slici obitelji koju čini dvoje djece ili manje od dvoje što potvrđuje nizak natalitet stanovništva Republike Hrvatske.

Prema dobivenim rezultatima, iako minimalne, u pojedinim aktivnostima postoje određene razlike s obzirom na broj djece u obitelji. Primjerice, 48,1% roditelja jednog djeteta se izjasnilo kako često idu u kupovinu po trgovačkim centrima s djetetom dok četvrtina roditelja četvero ili više djece tvrdi kako često ovu aktivnost prakticira s djecom. Također, po pitanju odlaska na izlet, često na izlet idu roditelji s jednim djetetom (59,3%), a prema istoj učestalosti 11,1% roditelja četvero ili više djece tvrdi kako idu na izlet s djecom. Aktivnost sređivanja vrta ili okućnice češća je kod obitelji s troje te četvero ili više djece. Više od polovice (54,2%) ispitanika koji imaju troje djece tvrde kako često na ovaj način provode slobodno vrijeme u obitelji dok 29,6% roditelja jednog djeteta navodi kako se gotovo ne bavi ovom vrstom aktivnosti.

5.4. Razlika u provođenju slobodnog vremena u obitelji čija su djeca učenici razredne odnosno predmetne nastave

Četvrti zadatak istraživanja je utvrditi postoji li razlika u provođenju slobodnog vremena u obitelji čija djeca su učenici razredne odnosno predmetne nastave. Obzirom na pohađanje razine osnovnoškolskog obrazovanja, ispitanici su mogli izabrati između ponuđenog da je njihovo dijete/djeca učenik razredne nastave, predmetne nastave ili pak da imaju djecu koja su učenici i razredne i predmetne nastave. Dobiveni su sljedeći podatci: 51,5% ispitanika se izjasnilo roditeljima djece koji su učenici razredne nastave. Njih 26,5% roditelj su djeci predmetne nastave dok 22,0% ispitanika ima djecu koja pohađaju i razrednu i predmetnu nastavu.

Druga hipoteza se odnosi na postojanje razlika u aktivnostima provođenja slobodnog vremena s obzirom na uzrast djece (razredna ili predmetna nastava). U istraživanju su većinom sudjelovali roditelji čija djeca su učenici razredne nastave, od prvog do četvrtog razreda osnovne škole, odnosno 51,5% ispitanika. S druge strane, 26,5% ispitanika roditelji su djece koja su učenici predmetne nastave dok 22% ispitanika ima djecu koja pohađaju i razrednu i predmetnu nastavu.

Prema dobivenim rezultatima utvrđene su određene razlike u aktivnostima provođenja slobodnog vremena s obzirom na uzrast djece. Primjerice, za tvrdnju o prisustvovanju vjerskim aktivnostima (odlasku na misu) 22,1% roditelja djece koja su učenici razredne nastave se izjasnilo kako često zajedno s djecom prisustvuju misi. Isto tako, učestalost zajedničkog sudjelovanja misama s odgovorom „često“ odabralo je 11,4% ispitanika čija djeca pohađaju predmetnu nastavu.

Nadalje, uređivanje vrta ili okućnice je aktivnost koju više prakticiraju roditelji s mlađim osnovnoškolcima. Često u ovoj aktivnosti sudjeluje 38,2% ispitanika čija djeca su učenici razredne nastave dok 17,1% ispitanika koji su roditelji starijih osnovnoškolaca rijetko biraju ovu aktivnost za provođenje slobodnog vremena.

Po pitanju zajedničkog obilaska trgovačkih centara odnosno odlaska u kupovinu, 48,6% roditelja učenika predmetne nastave tvrdi da često ide u kupovinu s djecom. S druge strane, često zajedno s djecom koja su mlađeg uzrasta trgovačke centre obilazi tijekom slobodnog vremena 30,9% roditelja.

Analizirajući podatke vezane za provođenje slobodnog vremena na izletima, ističe se da često idu na izlete i roditelji s djecom i razredne (42,4%) i predmetne (51,4%) nastave. Ipak, 12,1% ispitanika koji su roditelji djece razredne nastave izjašnjava se da uvijek s djecom idu na izlete dok 5,7% roditelja djece predmetne nastave tvrdi kako nikad ne idu na izlet s djecom kako bi na taj način ispunili slobodno vrijeme.

Igranje društvenih igara u slobodnom vremenu više biraju obitelji u kojima su djeca mlađeg uzrasta, odnosno učenici razredne nastave. Prema tome, 48,5% ispitanika često igra društvene igre s djecom razredne nastave, dok 28,6% ispitanika često istu aktivnost prakticira s djecom predmetne nastave.

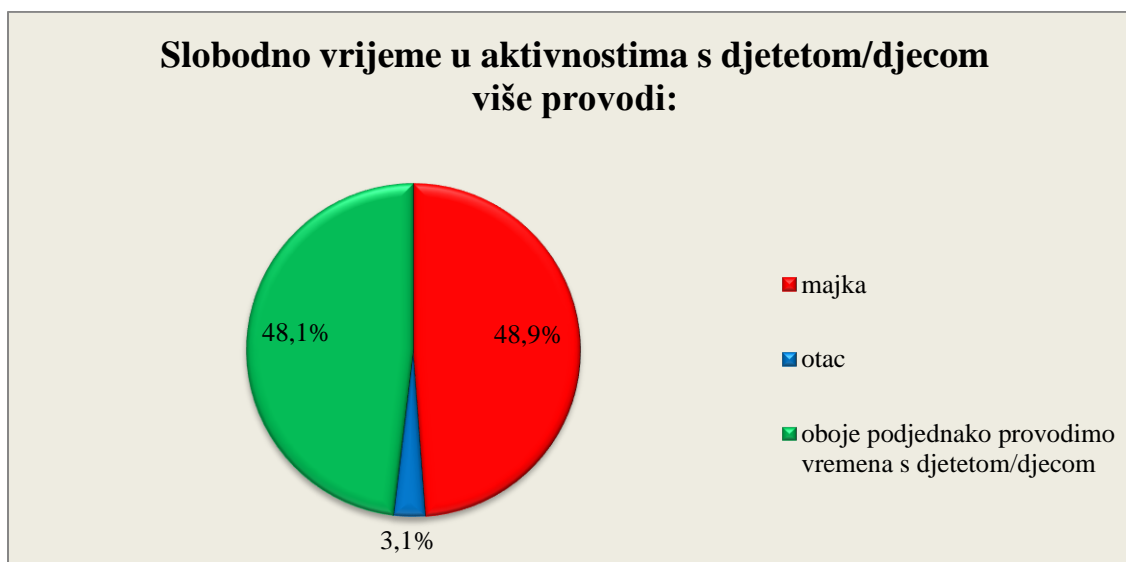
Provođenje slobodnog vremena u šetnji ili parku aktivnost je kojoj više naginju roditelji mlađih osnovnoškolaca. Često su odabrali kao odgovor 59,7% roditelja djece razredne nastave, dok isti takav odgovor bira 34,3% roditelja djece predmetne nastave. Slično ističu Pećnik i Tokić (2011) kako tek 8% učenika (trinaestogodišnjaci) koji su sudjelovali u kvalitativnom istraživanju u školskim zadaćama spominje šetnju kao aktivnost u krugu obitelji u slobodno vrijeme. Također, Offer (2013) navodi kako stariji osnovnoškolci radije slobodno vrijeme u krugu obitelji provode kod kuće nego u nekom drugom okruženju (npr. kupovini, šetnji i slično).

Po pitanju provođenja slobodnog vremena u bavljenju rekreacijskim aktivnostima poput vožnje biciklom i slično, postoje razlike s obzirom na uzrast djece. Naime, ovu vrstu aktivnosti nikad ne prakticira 8,6% roditelja djece predmetne nastave, dok je uvijek prakticira 2,9% roditelja djece razredne nastave.

Ispitanici čija djeca pohađaju predmetnu nastavu tvrde da često provode slobodno vrijeme na način da svatko od članova obitelji radi nešto po „svom“, npr. odmara na kauču, surfa, čita – 65,7% njih. U manjem omjeru od 51,5% ispitanika čija djeca su učenici razredne nastave, izjašnjavaju se da često prakticiraju ovakav način provođenja slobodnog vremena.

5.5. Količina provedenog vremena s djetetom/djecom

Posljednje pitanje ankete ispituje mišljenje ispitanika o tome tko više vremena u obiteljskim aktivnostima provede s djetetom/ djecom.

Slika 21. Razlike u provođenju slobodnog vremena u aktivnostima s djetetom/djecom

Prema odgovorima ispitanika, većina se izjasnila (48,5%) kako oba roditelja podjednako provodi vremena s djetetom odnosno djecom (Slika 21). No ipak, u odnosu ili majka ili otac, 48,5% ispitanika navodi kako majka više vremena provodi s djecom, dok 3,0% tvrdi da otac provodi više vremena u obiteljskim aktivnostima s djecom.

Prema trećoj hipotezi se očekuje da majke u prosjeku provode više slobodnog vremena u različitim aktivnostima s djecom u odnosu na očeve. Dobiveni rezultati prema odgovorima ispitanika potvrđuju treću hipotezu jer 3,0% ispitanika tvrdi da očevi više vremena provode u druženju s djecom nego majke, a 48,5% ispitanika se izjasnilo kako majke više vremena provode s djecom. Ostalih 48,5% ispitanika smatra kako podjednako i majka i otac sudjeluju u zajedničkim aktivnostima slobodnog vremena s djetetom odnosno s djecom.

Pećnik i Tokić (2011) došle su do rezultata kako majke provode malo više vremena u zajedničkoj aktivnosti s djecom nego očevi. Ipak, ta razlika je malo manja kad se radi o neradnim danima (vikendu). Razlika je vjerojatno rezultat većeg postotka zaposlenosti očeva nego majki, no i tradicionalne uloge majke koja prvenstveno obuhvaća brigu za djecu (Čudina-Obradović i Obradović, 2006 prema Pećnik, Tokić, 2011).

Slične rezultate ističu Berc i Blažeka Kokorić (2012), sukladno ranijim istraživanjima da majke više vremena provode u izravnoj brizi o djeci naspram očeva, i to neovisno koliko sati provode na radnom mjestu. Majke više doprinose u dnevnim aktivnostima s djecom te s njima provode više vremena, dok muškarci više vremena provode na radnom mjestu, odnosno na plaćenom poslu izvan kuće (Sullivan, 1996 prema Haralambos i Holborn, 2002, prema Berc, Blažeka Kokorić, 2012).

Ipak, prema istraživanju Crouter i sur. (1987 prema Keith Bryant, Zick, 1996) u slučajevima kad su i majka i otac zaposleni te oboje doprinose kućnom budžetu, očevi su više uključeni u aktivnosti i brigu oko djeteta nego kad je majka nezaposlena.

6. Zaključak

Obitelj kao primarna zajednica kojoj dijete pripada važna je za njegov razvoj. Štoviše, nijedna zajednica ne može zamijeniti ulogu i utjecaj obitelji na oblikovanje mlade osobe. Stoga je važnost obitelji neprocjenjiva. Slobodno vrijeme kao sastavnica svakodnevnog života treba doprinosti unapređenju odnosa unutar obitelji. Glavna uloga u ravnoteži između obiteljskih odnosa i korištenja slobodnog vremena jest na roditeljima kao stupu obitelji.

Slobodno vrijeme važan je čimbenik svakodnevnog funkcioniranja svakog pojedinca, a kreira se prema vlastitim željama i mogućnostima. Upravo ovim radom su se istraživali najučestaliji načini provođenja slobodnog vremena osnovnoškolaca u obitelji. Prema dobivenim rezultatima, učestalije su aktivnosti slobodnog vremena provedene kod kuće. Primjerice, bavljenje kućanskim poslovima ili pak da svatko od članova obitelji radi nešto po „svome“. S druge strane, od aktivnosti ponuđenih izvan kuće, najčešće se ide na izlet, odlazi u trgovačke centre ili se prakticira šetnja. Također, dobivenim rezultatima utvrđene su određene razlike u aktivnostima provođenja slobodnog vremena prema uzrastu djece, ovisno je li riječ o djeci nižeg ili višeg osnovnoškolskog uzrasta. Isto tako, obzirom na vrijeme provedeno u aktivnostima slobodnog vremena s djetetom/djecom, uglavnom majke imaju vodeću ulogu jer gotovo polovica ispitanika tvrdi da upravo majke više vremena provedu s djecom.

Velika je važnost osvijestiti ulogu kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Djeca to ponajprije mogu usvojiti u krugu obitelji jer bi obitelj trebala biti dobar primjer svega pa tako i organizacije slobodnog vremena. Osmišljenim provođenjem slobodnog vremena mogu se razvijati vlastiti interesi koji doprinose osobnom zadovoljstvu pojedinca.

Literatura

Knjige:

1. Janković, J. (2008), *Obitelj u fokusu*, Etcetera, Zagreb
2. Livazović, G. (2018), *Uvod u pedagogiju slobodnog vremena*, Krešendo, Osijek
3. Rosić, V. (2005), *Slobodno vrijeme – slobodne aktivnosti*, Naklada Žagar, Rijeka
4. Vukasović, A. (1995), *Pedagogija*, Hrvatski katolički zbor „MI“, Zagreb

Članci u časopisima:

5. Berc, G., Blažeka Kokorić, S. (2012), Slobodno vrijeme obitelji kao čimbenik obiteljske kohezivnosti i zadovoljstva obiteljskim životom, *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 20(2): 15-27
6. Bhattacharya, M. (1975), Leisure time activities in developing countries, *Ekistics*, 40(236): 52-55
7. Ferić, M. (2002), Obitelj kao čimbenik rizika i zaštite za razvoj poremećaja u ponašanju djece i mladih, *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 38 (1): 13-24
8. First-Dilić, R. (1974), Socijalizacija u obitelji i slobodno vrijeme; Pristup proučavanju socijalizacije u obitelji, *Revija za sociologiju*, 4 (2-3): 3-14
9. Jančić, A., Jurišić, K., Lončarić, A. (2019), Postmoderna i promjene u braku i obitelji, *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 3(3): 153-162
10. Janković, J. (1994): Obitelj – društvo – obitelj, *Revija za socijalnu politiku*, 1 (3): 277-282
11. Keith Bryant., W., Zick, C.D., (1996), An examination of Parent-Child Shared Time, *Journal of Marriage and Family*, 58(7): 227-237
12. Kraus, B., Stašova, L., Junova, I. (2020), *Contemporary family lifestyles in Central and Western Europe*, Springer briefs in sociology
13. Kregar, J. (1994), Promjene u strukturi obiteljskih zajednica, *Revija za socijalnu politiku*, 1(3): 211-224

14. Mactavish, J., Schleien, S. J. (1998), Playing together growing together: Parents' perspectives on the benefits of family recreation in families that include with a developmental disability, *Therapeutic recreation journal* 32(3): 207-230
15. Meščić-Blažević, Lj. (2007), Pedagoška prevencija poremećaja u ponašanju adolescenata, *Pedagojska istraživanja*, 4 (2): 301-306
16. Mijatović, A. (1995), Obitelj i poremećaji socijalnog konteksta, *Društvena istraživanja*, 4(4-5): 465-485
17. Mlinarević, V., Gajger, V. (2010): Slobodno vrijeme mladih – prostor kreativnog djelovanja, *Međunarodna kolonija mladih Ernestinovo : 2003.-2008. : zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem / Martinčić, Julijo ; Hackenberger, Dubravka (ur.). Osijek: HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, str. 43-58 (predavanje, domaća recenzija, cjeloviti rad (in extenso), stručni)*
18. Offer, S. (2013), Family Time Activities and Adolescents' Emotional Well-being, *Journal of Marriage and Family*, 75(1): 26-41
19. Pašalić-Kreso, A. (2006), Prepoznavanje odgojne funkcionalnosti i disfunkcionalnosti obitelji, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, (1): 515-528
20. Pećnik, N., Tokić, A. (2011), *Roditelji i djeca na pragu adolescencije: pogled iz tri kuta, izazovi i podrška*, Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
21. Poff, R. A., Zabriskie, F. B., Townsed, J. A. (2010), Modeling family leisure and related family constructs: A national study of U.S. Parent and youth perspectives, *Journal of leisure research*, 45(3): 365-391
22. Raboteg-Šarić, Z., Sakoman, S., Brajša-Žganec, A. (2002), Stilovi roditeljskog odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih, *Društvena istraživanja*, 11(23): 239-263
23. Štalekar, V. (2010), Dinamika obitelji i prvi teorijski koncepti, *Medicina Fluminensis*, 46(3): 242-246
24. Šulentić Begić, J., Begić, A., Kir, I. (2021), Slobodno vrijeme i glazba: izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika u gradu i predgrađu, *Revija za sociologiju*, 51(2): 203-230
25. Valjan Vukić, V. (2013), Slobodno vrijeme kao „prostor“ razvijanja vrijednosti u učenika, *Magistra Iadertina*, 8(1): 59-73
26. Vidulin-Orbanić, S. (2008), Fenomen slobodnog vremena u postmodernom društvu, *Metodički obzori*, 3(2): 19-33

27. Visković, I. (2018), Odgojno-obrazovni aspekti ekonomske funkcije obitelji, *Napredak*, 159(3): 269-290
28. Vukasović, A. (1994), Obnova obitelji – temelj hrvatskog napretka, *Revija za socijalnu politiku*, 1(4): 365-374
29. Vukasović, A. (2009), Prijeka potreba odgoja za obiteljski i društveni život, *Obnovljeni Život*, 64(1): 69-85
30. Zabriskie, R. B., McCormick, B. P. (2001), The influence of family leisure patterns on perception of family functioning, *Family Relations*, 50(3): 281-289

Popis slika i tablica

1. *Slika 1* Učestalost razgovora o raznim temama (str. 20.)
2. *Slika 2* Učestalost posjećivanja muzeja i sportskih događaja (str. 21.)
3. *Slika 3* Učestalost prisustvovanja vjerskim aktivnostima (str.21.)
4. *Slika 4* Učestalost bavljenja uređivanjem vrta ili okućnice te kućanskim poslovima (str. 22.)
5. *Slika 5* Učestalost zajedničkog odlaska u kupovinu (str. 23.)
6. *Slika 6* Učestalost zajedničke pripreme jela (str. 24.)
7. *Slika 7* Učestalost odlazaka na izlet (str. 25.)
8. *Slika 8* Učestalost igranja društvenih igara (str. 25.)
9. *Slika 9* Učestalost provođenja vremena u šetnji ili parku (str. 26.)
10. *Slika 10* Učestalost bavljenja npr. odbojkom, nogometom ili rekreacijskim aktivnostima (str. 27.)
11. *Slika 11* Učestalost posjećivanja rodbine ili obiteljskih prijatelja (str. 28.)
12. *Slika 12* Učestalost provođenja slobodnog vremena na način da svatko radi nešto po "svom" (str. 29.)
13. *Tablica 1* Učestalost bavljenja aktivnostima kod kuće (str. 29.)
14. *Tablica 2* Učestalost bavljenja aktivnostima izvan kuće (str. 30.)
15. *Slika 13* Dnevno provedeno vrijeme roditelja u druženju s djetetom/djecom (str. 32.)
16. *Slika 14* Dogovaranje/planiranje aktivnosti s djecom (str. 32.)
17. *Slika 15* Zadovoljstvo kvalitetom obiteljskog slobodnog vremena (str. 33.)
18. *Slika 16* Procjena zadovoljstva ispitanika u kojoj mjeri ih obiteljske aktivnosti u slobodnom vremenu ispunjavaju srećom i ugodom (str. 34.)
19. *Slika 17* Procjena straha roditelja da aktivnosti slobodnog vremena obitelji kod djece izazivaju dosadu (str. 35.)
20. *Slika 18* Procjena mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji (str. 36.)
21. *Slika 19* Procjena o svrhovitom provođenju slobodnog vremena u obitelji (str. 36.)

22. *Tablica 3* Procjena zadovoljstva roditelja provedenim slobodnim vremenom obitelji
(str. 37.)

23. *Slika 20* Broj djece u obitelji (str. 37.)

24. *Slika 21* Slobodno vrijeme u aktivnostima s djetetom/djecom više provodi: (str. 41.)

Prilog

ANKETNI UPITNIK

Istraživanje o obitelji i provođenju slobodnog vremena osnovnoškolaca

Ovo istraživanje provodi studentica diplomskog studija pedagogije pri Odjelu za pedagogiju Sveučilišta u Zadru kao dio diplomskog rada. Upitnikom koji se nalazi pred Vama se želi saznati nešto više o Vašem načinu provođenja slobodnog vremena u obitelji. Molimo Vas da pažljivo pročitate, razmislite i ispunite upitnik. Anketa je **anonimna** što znači da je ne potpisujete i da nitko neće provjeravati Vaše odgovore. Molimo Vas da odvojite malo vremena i iskreno odgovorite na pitanja ankete.

Unaprijed hvala!

1. Spol
 - a) M
 - b) Ž

2. Mjesto stanovanja (na praznu crtu upiši koji grad/selo):
 - a) grad _____
 - b) selo _____

3. Roditelj ste:
 - a) jednog djeteta,
 - b) dvoje djece,
 - c) troje djece,
 - d) četvero i više djece.

4. Vaše dijete učenik je:
 - a) razredne nastave,
 - b) predmetne nastave,
 - c) imam djecu i predmetne i razredne nastave.

5. Koliko vremena dnevno provedete u obiteljskom druženju:

- a) manje od pola sata,
- b) pola sata do sat vremena,
- c) jedan do dva sata,
- d) dva do tri sata,
- e) više od tri sata.

6. Aktivnosti slobodnog vremena u obitelji dogovarate s djecom:

1 nikad 2 rijetko 3 ponekad 4 često 5 uvijek

7. Aktivnosti slobodnog vremena u obitelji planirate i dogovarate:

1 nikad 2 rijetko 3 ponekad 4 često 5 uvijek

8. Aktivnosti slobodnog vremena u obitelji

Nakon što pažljivo pročitate tvrdnje vezane uz aktivnosti koje se provode u krugu obitelji u slobodnom vremenu, označite broj koji se odnosi na učestalost bavljenja navedenom aktivnošću.

TVRDNJE	1 Nikad	2 Rijetko	3 Ponekad	4 Često	5 Uvijek
1. Razgovaramo o raznim temama. <i>Npr. Kako smo proveli dan; Kako se osjećamo i slično.</i>	1	2	3	4	5
2. Posjećujemo sportske događaje i utakmice.	1	2	3	4	5
3. Posjećujemo muzeje i galerije.	1	2	3	4	5
4. Prisustvujemo vjerskim aktivnostima (odlazak na misu).	1	2	3	4	5
5. Zajedno se bavimo kućanskim poslovima.	1	2	3	4	5
6. Uređujemo vrt ili okućnicu.	1	2	3	4	5
7. Idemo u kupovinu po trgovačkim centrima.	1	2	3	4	5
8. Zajedno pripremamo jelo.	1	2	3	4	5
9. Idemo na izlet.	1	2	3	4	5

10. Igramo društvene igre.	1	2	3	4	5
11. Provodimo vrijeme u šetnji ili parku.	1	2	3	4	5
12. Igramo npr. odbojku, nogomet na lokalnom igralištu.	1	2	3	4	5
13. Bavimo se rekreacijskim aktivnostima poput vožnje biciklom.	1	2	3	4	5
14. Posjećujemo rodbinu ili obiteljske prijatelje.	1	2	3	4	5
15. Svatko od nas radi nešto po „svom“, npr. odmara na kauču, surfa, čita.	1	2	3	4	5

9. Procjena zadovoljstva provedenim slobodnim vremenom u obitelji

Nakon što pažljivo pročitate tvdnje vezane uz Vaše zadovoljstvo provedenim slobodnim vremenom u krugu obitelji, označite broj koji se odnosi na razinu slaganja sa navedenom tvrdnjom.

TVRDNJA	1 U potpunosti se ne slažem.	2 Djelomično se ne slažem.	3 Niti se slažem niti se ne slažem.	4 Djelomično se slažem.	5 U potpunosti se slažem.
Općenito sam zadovoljan/na kvalitetom obiteljskog slobodnog vremena.	1	2	3	4	5
Obiteljske aktivnosti u slobodnom vremenu ispunjavaju me srećom i ugodom.	1	2	3	4	5
Bojim se da dijete/djeca osjećaju dosadu u aktivnostima provedenima s obitelji u slobodno vrijeme.	1	2	3	4	5
Imam dovoljno mogućnosti i uvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u obitelji.	1	2	3	4	5
Smatram da svrhovito provodim slobodno vrijeme u obitelji.	1	2	3	4	5

10. Slobodno vrijeme u obiteljskim aktivnostima više s djetetom/djecom provodi:

- majka,
- otac,
- oboje podjednako provodimo vremena s djetetom/djecom.

Sažetak

Obitelj i provođenje slobodnog vremena osnovnoškolaca

Obitelj je temeljna jedinica društva u kojoj započinje proces ljudskog razvoja i oblikovanja mladog čovjeka. Odlučujuću ulogu u odgoju imaju roditelji. Stoga je na roditeljima briga o kvaliteti provođenja slobodnog vremena obitelji. Slobodno vrijeme se razumijeva različito ovisno o znanstvenom području koje ga proučava, no često se tumači kao vrijeme u kojem je pojedinac potpuno slobodan i kad vrijeme može ispunjavati i oblikovati prema vlastitim željama. Cilj ovog rada jest ispitati, analizirati te interpretirati načine na koji osnovnoškolci provode slobodno vrijeme u krugu obitelji iz perspektive roditelja. U svrhu ostvarivanja cilja, a na temelju postavljenih hipoteza istraživanja, izrađen je anketni upitnik. Prema dobivenim rezultatima, osnovnoškolci slobodno vrijeme u krugu obitelji najčešće provode u aktivnostima kod kuće (kućanski poslovi, uređivanje vrta ili okućnice, zajednička priprema jela i slično), dok među aktivnostima izvan kuće se prakticira odlazak na izlet, u kupovinu ili u šetnju. U odnosu na broj djece u obitelji, postoji razlika u aktivnostima slobodnog vremena. Primjerice, većina ispitanika koji su roditelji jednog djeteta češće zajedno idu na izlet nego roditelji koji imaju više od jednog djeteta. Isto tako, utvrđene su određene razlike u aktivnostima provođenja slobodnog vremena s obzirom na uzrast djece (učenici razredne ili predmetne nastave). Primjerice, zajednički odlazak na misu češće prakticiraju roditelji djece koja su učenici razredne nastave. Također, prema dobivenim rezultatima istraživanja, većina ispitanika smatra kako podjednako i majka i otac sudjeluju u zajedničkim aktivnostima slobodnog vremena s djetetom odnosno s djecom. S druge strane, u odnosu na očeve, majke više slobodnog vremena provode s djecom. Ipak, većina ispitanika je zadovoljna provedenim slobodnim vremenom u obitelji. Velika je važnost osvijestiti ulogu kvalitetnog provođenja slobodnog vremena.

Ključne riječi: obitelj, slobodno vrijeme, osnovnoškolci, aktivnosti slobodnog vremena

Summary

Family and spending leisure time of primary school students

Family is the fundamental unit of society in which the process of human development and shaping of young person begins. Parents have a decisive role in upbringing. It is up to the parents to take care of the quality of the family's leisure time. Leisure time is understood differently depending on the scientific field being studied. It is often interpreted as a time in which the individual is completely free and when time can be fulfilled and shaped according to the own wishes. The aim of thesis is to examine, analyse and interpretate the ways in which primary school students spend their leisure time with families from the perspective of their parents. To purpose of aim achievement and based on the set research hypotheses, a survey questionnaire was developed. According to the results, primary school students most often spend leisure time with their families in activities at home (housework, gardening, meals preparing, etc.), while activities outside the home include going on trips, shopping together or walking in nature. In relation to number of children in the family, there is a difference in leisure time activities. For example, most respondents who are parents of one child go on a trip together more often than parents who have more than one child. Also, certain differences were found in the activities of spending leisure time with regard to the age of children (students of class teaching or students of subject teaching). For example, parents of children who are students of class teaching more often practice religious activities. Also, according to the results of the research, most respondents believe that both mother and father participate in leisure time activities with child/children. On the other hand, compared to the fathers, mothers spend more free time with their children. Nevertheless, most respondents are satisfied with the free time spent with family. It is very important to be aware of the role of quality leisure time.

Key words: family, leisure time, elementary school students, leisure time activities